

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**

**(на матеріалах Управління Державної казначейської служби України у
м.Чернівцях Чернівецькій області)**

Студента 2 курсу денної форми
навчання спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
спеціалізації «Державні фінанси»

Брагар
Олександр
Миколайович

Науковий керівник:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ	6
1.1. Концептуальні основи розвитку системи Казначейства	6
1.2. Механізм управління фінансовими ресурсами	10
1.3. Організація роботи органів Казначейства з казначейського обслуговування бюджетів	14
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КАСОВОГО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ м. ЧЕРНІВЦІ за 2019-2021 роки	19
2.1. Аналітична оцінка касового виконання бюджету за доходами	19
2.2. Аналіз касового виконання бюджету міста за видатками	30
2.3. Виконання контрольних функцій щодо дотримання бюджетного законодавства органами Казначейства	37
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	42
3.1. Пріоритетні напрями розвитку сфери казначейського обслуговування бюджетів	42
3.2. Рекомендації щодо вдосконалення казначейського обслуговування бюджетних коштів	44
3.3. Упровадження новітніх технологій в організацію казначейського обслуговування бюджетів	49
Висновки до розділу 3	57
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах політичної та, в наслідок цього, економічної кризи важливо зазначити зростання ролі установ, які накопичують фінансові ресурси держави та контролюють їхнє цільове використання. Однією з таких установ є Державна казначейська служба, її створення обумовлене необхідністю у ефективному управлінні значними фінансовими коштами. Метою було створення системи, яка була б об'єктивною і не зацікавленою ні в спотворенні даних обліку та звітності, ні в затримці платежів, ні в управлінні фінансовими ресурсами на власний розсуд. Введення системи казначейства стало об'єктивним процесом, а передача органам казначейства функцій з касового виконання бюджету за доходами та видатками є логічним розвитком.

Система казначейства займає ключове місце в управлінні фінансовими ресурсами держави та є основним фінансовим інститутом. Ця система внесла суттєві зміни в управління видатками державного бюджету. Робота системи казначейства викликала перетворення в організаційних структурах та правових відносинах між усіма учасниками бюджетного процесу, що приймають участь на кожному етапі.

Практика свідчить, що в сучасних умовах органи Державної казначейської служби є одними з найактивніших учасників у процесі управління державними та регіональними фінансовими ресурсами. Вони ефективно використовують законодавчо прийняті механізми та процедури для виконання державних та місцевих бюджетів згідно із вимогами бюджетного законодавства. Однак аналіз сучасного стану системи казначейства, включаючи її механізми, вказує на те, що існують методологічні та методичні аспекти, які залишаються невирішеними і потребують системного підходу. Зокрема, є нерозв'язаними проблеми обмеженості фінансових ресурсів і відсутності ефективних механізмів їх управління під час касового виконання державного бюджету, що призводить до необхідності нерозумних запозичень для покриття касових розривів, що

виникають у процесі виконання бюджету, а також до втрат від невикористання тимчасово вільних державних фінансових ресурсів.

Аналіз наукових праць у сфері управління державними фінансовими ресурсами показав, що дослідженням теоретичних й практичних питань побудови та функціонування системи казначейства займалися такі вчені як Булгакова С.О., Василик О.Д., Огданський М.І., Павлюк К.В., Сушко Н.І., Стоян В.І, Тентюк В.П та інші. Доцільності участі в бюджетному процесі комерційних банків присвячено праці таких вчених як: Мороз А. М., Пуховкіна М. Ф., Савлук М. І., Токмакова В., Шамова В., та інших. Ефективність функціонування єдиного казначейського рахунку розглядається в працях українських вчених: Макуцького Р. Т., Пасічника Ю. В, Петрашка П. Г, Ракитського В. І., Сізової М. В., Стояна В. І, Чечуліної О. О, Юрія С. І., а також зарубіжних вчених: Альєра М., Амантурова Е., Демидова О., Жибера Т., Сехінашвілі К. тощо.

Метою дослідження є дослідження процесу казначейського обслуговування місцевих бюджетів. **Завданнями** випускної кваліфікаційної роботи є:

- розкрити механізм казначейського обслуговування місцевих бюджетів за доходами та видатками;
- провести дослідження ролі видатків бюджету міста в в соціально – економічному розвитку територій;
- проаналізувати склад та структуру доходів та видатків бюджету міста Чернівці;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення процесу казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

Предметом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є економічні відносини, які виникають у процесі касового виконання бюджету.

Об'єктом дослідження є процес казначейського обслуговування місцевих бюджетів за доходами та видатками.

Методи дослідження. Під час написання випускної кваліфікаційної роботи були використані такі спеціальні та загальнонаукові методи і прийоми, як:

синтезу та аналізу, індукції, дедукції, узагальнення, діалектичний, монографічний, порівняльний, графічний, табличний.

Інформаційну базу дослідження становлять Бюджетний Кодекс України, Закони України і Постанови, інструктивні матеріали, статистичні дані Державної казначейської служби України та Управління Державної казначейської служби України у м. Чернівцях Чернівецькій області, а також праці українських та зарубіжних вчених економістів, матеріали фахових видань, періодичного друку та науково-практичних конференцій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні необхідності запровадження нових методів та підходів до організації процесу казначейського обслуговування бюджету міста за доходами та за видатками, проведення контролю за використанням бюджетних коштів.

Публікації. Основні положення та результати випускної кваліфікаційної роботи відображені у збірнику тез доповідей студентської Інтернет-конференції «Фінансово-економічний розвиток регіонів: виклики воєнного стану та поствоєнні перспективи».

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається з вступу, висновку, 3-х розділів висновку, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи викладено на 62 сторінках. Робота містить – 8 таблиць, 2 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КАЗНАЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

1.1. Концептуальні основи розвитку системи Казначейства

Казначейство традиційно взаємодіяло з формуванням системи управління державними фінансами та виконувало ключову роль у вирішенні завдань, пов'язаних з витратами бюджетних коштів, наповненням бюджету та контролем за їх касовим виконанням. Походження казначейства впливало з розвитку економічних відносин у суспільстві та потреби в ефективному управлінні фінансовими ресурсами держави для виконання відповідних функцій.

Основним завданням казначейства, яке покладалося на нього як на організаційну структуру, було просте перерозподіл (управління) державних коштів. З розвитком економічних відносин функції казначейства почали ускладнюватися, поглиблюватися та розширюватися.

Низка авторів розглядають казначейство як суто організаційну структуру. Так, проф. Булгакова С.О. визначає «казначейство» як урядову установу, яка відає державними коштами, державним майном, а проф. Юрій С.І. та Стоян В.І. вважають «казначейство» спеціальним фінансовим органом, що має єдину централізовану систему, створену за територіальним принципом, діяльність якого спрямовується і координується КМУ через міністра фінансів [11].

Дослідник Іванський А.Й. дає визначення «казначейства» як самостійної організаційної одиниці, яка має можливість формувати власну кадрову, господарчу та інформаційно-технічну політику, розвиваючи казначейську систему . Доволі часто у дослідженнях наряду з поняттями «казначейство», «система казначейства» зустрічається поняття «казначейська система» [1].

Так, на думку вчених Петрашко П.Г. та Сушко Н.І. казначейська система є системою управління наявними бюджетними коштами, з урахуванням діяльності державного казначейства, та означає управління наявними коштами, що

обліковуються в системі казначейства, спрямоване на своєчасне отримання надходжень здійснення витрат за рахунок загального обсягу ресурсів, що містяться і на ЄКР, і поза ним (валютні рахунки в Україні та за кордоном). Дослідник Марченко О. дотримується точки зору, що казначейство є найбільшим учасником системи електронних платежів Національного банку України, стабільність функціонування якого значною мірою визначає стабільність роботи системи електронних платежів в цілому [7].

Деякі дослідники розглядають дефініцію «казначейство» крізь призму управління грошовими ресурсами, не приділяючи уваги розвитку фінансових відносин. Так, Ракитський В.І. вбачає, що реалізацію функцій управління казначейства існуючим контингентом робітників можливо виконати за рахунок впровадження сучасних концепцій менеджменту, які базуються на використанні методів економіко-математичного моделювання, механізмів, інформаційних технологій, що підвищують кількісні та якісні показники діяльності. Дослідник пропонує економічні моделі та концепцію організації корпоративної системи управління діяльністю казначейства, а також взяття на себе кредитних функцій. Ми не можемо погодитися з останнім пунктом, адже казначейство априорі не може виконувати функцію кредитування (не виконуються всі класичні умови кредитування, зокрема, забезпеченість кредиту). Застосування такої функції може бути лише частковим (обмеженим) при виконанні низки законодавчо встановлених вимог. Багатофункціональність та складна багаторівнева діяльність системи казначейства зумовила дослідження її окремих аспектів [9].

Вчений Макуцький Р. Т. розглядає практичні аспекти функціонування системи казначейства, власне процес казначейського обслуговування Державного бюджету та поділяє його (процес) на дві окремі системи – грошових та інформаційних потоків. За допомогою системного підходу дослідник вивчає процес казначейського обслуговування Державного бюджету як цілісну функціональну структуру, утворену шляхом хронологічного поєднання грошових та документальних потоків, котра характеризується узгодженим функціонуванням її окремих складових. Тобто приділяє увагу практичним аспектам функціонування

системи казначейства, її функціям і завданням, які регламентовані законодавством. Також Макуцький Р.Т. розглядає фінансовий менеджмент як інструмент моніторингу казначейського обслуговування державного бюджету; у практичному вимірі він є прийомом управління рухом бюджетних ресурсів та процесом фінансування з метою забезпечення реалізації функцій фінансового управління, планування, виконання бюджетного контролю в процесі казначейського обслуговування бюджету . Низка авторів розглядають елементи казначейства, його функції і повноваження [7].

Дослідниця Чечуліна О.О. обґрунтувала провідне значення такого елемента системи казначейства як ЄКР під час управління доходами та видатками бюджету. А зміст поняття «казначейської системи виконання бюджету» визначила як систему управління бюджетними коштами, що знаходяться на рахунках органів казначейства, основною метою створення якої є дотримання збалансованості державних витрат. Дослідниця Сізова М. В. розглядає казначейський механізм обслуговування бюджетних коштів як результат пошуку оптимального розв'язання виявлених недоліків у державному управлінні фінансовими ресурсами, направлено (механізму) на забезпечення постійного контролю за їх ефективним та обов'язково цільовим використанням . Вчений Пасічник Ю.В. розглядає менеджмент фінансовими ресурсами в системі казначейства [12].

Науковець Сушко Н. І. розглядає повноваження казначейських органів в контексті реалізації положень бюджетного кодексу, модель казначейського обслуговування державного бюджету, стан та особливості фінансового контролю в процесі виконання державного бюджету за видатками .Дослідниця Гізатуліна Л. визначає контрольні повноваження державного казначейства щодо дотримання бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу. Наведені визначення свідчать про багатогранність поняття «казначейство», набування ним нових рис та нових функцій залежно від потреб організації руху грошових ресурсів. Зазначимо, що з розвитком систем управління грошовими потоками на рівні підприємств (особливо великих корпорацій) також з'являється поняття (та

відповідна служба) казначейство, як відгук на потребу у систематизованому централізованому управлінні грошовими ресурсами. Реалізація цих відносин здійснюється на засадах сукупності принципів, завдань і правил за допомогою відповідного механізму і становить казначейську систему. Організаційне оформлення та створення відповідного законодавчого, нормативного, інформаційного забезпечення для функціонування казначейської системи – утворює систему казначейства [12].

Казначейську систему, як систему принципів, завдань і правил, можна аналізувати через призму механізму управління фінансовими ресурсами. Основні принципи включають перерозподіл централізованих коштів у відповідності з установленими правилами та загальний контроль за цільовим використанням бюджетних коштів. До інших принципів належать:

1. Принцип строковості, що передбачає виконання бюджету протягом встановленого періоду.
2. Принцип єдності бюджету, який підтримує наявність єдиного бюджету у державі.
3. Принцип єдності каси, що включає зарахування доходів та видатків до єдиної каси та централізацію фінансових ресурсів для ефективного контролю над ними.
4. Принцип повноти виконання бюджету, який вимагає включення всіх доходів та видатків у бюджет у повному обсязі.
5. Принцип послідовності, що обумовлений процесуальним характером дій державних органів та вимагає строгого дотримання черговості виконання дій.

Реалізація цих принципів визначає досконалість, оптимальність та ефективність виконання бюджету. Суб'єкти казначейської системи можуть бути зовнішніми (платниками та отримувачами) та внутрішніми (відділеннями, відділами, підрозділами), які організовують свою роботу за допомогою казначейського механізму.

1.2. Механізм управління фінансовими ресурсами

Ключовим елементом у системі казначейства є її механізм, який визначає координоване функціонування всієї системи. Основним завданням механізму системи казначейства є ефективне управління наявними фінансовими ресурсами, зокрема, казначейським обслуговуванням бюджету, для подальшої синхронізації фінансових потоків. У контексті існуючих визначень економічного та фінансового механізмів можна розглядати механізм системи казначейства.

Основні методи, які використовуються в механізмі системи казначейства, включають: метод екстраполяції; нормативний метод; балансовий метод; програмування або математичне моделювання, запозичені з бюджетного планування; метод експертної оцінки; економетричне моделювання; побудова імітаційних моделей та складання сценаріїв з бюджетного прогнозування; економіко-математичні методи; програмно-цільовий метод; касовий метод; метод консолідації коштів на єдиному казначейському рахунку.

Методи планування та прогнозування допомагають визначати загальні фінансові потреби. Зосереджені на результатах, ці методи планування сприяють формуванню бюджету за програмами, забезпечуючи прозорість у витрачаннях бюджетних коштів та аналізу прийнятих рішень.

Одним з ключових методів є економіко-математичний, який дозволяє відстежувати зміни в часі на основі лінії тренду. Важливість касового методу та методу консолідації коштів на єдиному казначейському рахунку підкреслюється, оскільки ці методи є основою казначейського виконання бюджету в системі казначейства. Для підвищення ефективності механізму системи казначейства часто використовуються такі прийоми, як дублювання, додаткова перевірка, тимчасові залишки коштів, затримка коштів.

Система казначейства країн, таких як Україна, Франція, Грузія, Латвія, Німеччина, часто користується штрафами, санкціями, відмовами як важелями для досягнення своїх цілей. Застосування конкретних методів, прийомів та важелів залежить від завдань системи казначейства, які втілюються через її механізм.

Розглянуті механізми є основою для розробки економіко-математичних моделей контролю та системи підтримки рішень у сфері державного казначейства.

Висвітлюючи питання ефективних механізмів управління попереднім і поточним контролем управління державного казначейства, Ракитський В. І. вказує, що існуючі механізми потребують подальшого вдосконалення. Зокрема, його дослідження включає аспекти прогнозування залишків тимчасово вільних коштів і визначення оптимальної суми грошей для надання кредитів контрагентам. Хоча існуючий правовий фреймворк не передбачає надання кредитів казначейською службою, вважається, що механізм може бути ефективним у частині прогнозування залишків тимчасово вільних коштів за певних умов, які можна врахувати шляхом внесення змін до законодавства. Таким чином, на основі прогнозних показників залишків фінансових ресурсів на єдиному казначейському рахунку можливе використання їх надлишку для покриття майбутніх касових розривів.

Через казначейське обслуговування здійснюється розрахунково-касове обслуговування розпорядників шляхом проведення платежів з реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків розпорядників та рахунків одержувачів бюджетних коштів, відкритих в органах Державного казначейства, відповідно до кошторисів, планів асигнувань загального фонду державного бюджету, планів спеціального фонду державного бюджету або планів використання бюджетних коштів [14].

З перетворенням вартості валового внутрішнього продукту у відповідні фонди фінансових ресурсів фінанси стають важливою складовою економічного механізму та впливають на процес розширеного відтворення. Вся ця динаміка відображає суть і структуру фінансових ресурсів та їхню унікальність у відтворювальному процесі. Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин, визначаючи фінанси як окрему економічну категорію. Ця особливість є характерною для фінансів у будь-якій економічній системі, хоча в кожній з них застосовуються різні форми та методи створення та використання фінансових ресурсів.

Незважаючи на тривалі дослідження щодо суті категорії "фінансові ресурси", дотепер не існує загальної згоди щодо визначення, їхнього змісту та впливу на ефективність господарювання. Визначальною рисою фінансових ресурсів є те, що, відмінно від грошових коштів, вони виражають фінансовий результат процесу відтворення, а не просто зміну форм вартості. Для науково обґрунтованого визначення терміну "фінансові ресурси", зокрема "фінансові ресурси системи казначейства", важливим є визначення критеріїв, таких як джерела створення, форми виявлення та цільове призначення. З погляду загальнонаукових позицій фінансові ресурси є грошовими накопиченнями та доходами, створеними в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, які концентруються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб. Таке визначення фінансових ресурсів створює зв'язок між їхнім обсягом і складом з вартісною структурою валового внутрішнього продукту, полагаючи основи для узгодженого прогнозування динаміки валового внутрішнього продукту та фінансових ресурсів.

Характеристикою фінансових ресурсів у системі казначейства є наступне: ці ресурси формуються в результаті вторинного (третинного та так далі) перерозподілу валового внутрішнього продукту. У сучасних умовах господарювання, під час забезпечення соціально-економічного розвитку, велика увага приділяється своєчасності та повноті мобілізації фінансових ресурсів і їхньому спрямуванню у різні сфери фінансового сектору. Система казначейства в основному оперує грошовими коштами, а фінансування з Єдиного казначейського рахунку (ЄКР) здійснюється відповідно до бюджетного розпису і не передбачає жодних відхилень.

Реалізація ефективного процесу управління в основному залежить від фінансового забезпечення. Наприклад, в Україні органи місцевих бюджетів на сьогодні не повністю забезпечені фінансовими ресурсами для виконання своїх повноважень. Частка доходів і видатків місцевих бюджетів у відсотках від

валового внутрішнього продукту зменшилася, але збільшилося коло питань, що підпадають під компетенцію органів місцевого самоврядування.

Недостатнє фінансове забезпечення (відсутність достатніх фінансових ресурсів) відображається на недостатньому фінансуванні державних програм, яке також є актуальною проблемою у деяких західних країнах. Наприклад, у США програми соціального захисту населення не фінансуються в повному обсязі. У проблемних країнах Євросоюзу відбувається скорочення фінансування державного сектора та державних програм, що, в свою чергу, впливає на погіршення рівня життя населення та збільшує соціальну напругу. Тому управлінням фінансовими ресурсами активно займаються не лише вчені, а й на рівні держави, де проводиться пошук ефективних стратегій управління цими ресурсами.

Видатні українські вчені, такі як І. Чугунов, В. Зайчикова, О. Василик, О. Кириленко, В. Кравченко, К. Павлюк та інші, внесли значний вклад у розвиток теорії та практики управління фінансовими ресурсами в Україні. Їхня діяльність спрямована на зміцнення фінансових засад державних та місцевих бюджетів, а також функціонування окремих елементів системи фінансового управління.

Сучасні положення теорії фінансів підтверджують, що формування фінансових ресурсів суттєво залежить від масштабів та ефективності економічного комплексу країни і регіонів. Крім того, суб'єкт управління, що здійснює відповідні дії для досягнення ефекту від управлінських заходів, є другим ключовим елементом управління.

Ефективне наповнення та використання коштів державного і місцевих бюджетів неможливе без участі органів казначейства, які мають бюджетні повноваження щодо обслуговування місцевих бюджетів за доходами та видатками. Управління фінансовими ресурсами в системі казначейства включає у себе управління бюджетними коштами в межах компетенції, контроль за цільовим використанням коштів, розподіл асигнувань, затвердження лімітних довідок та управління видатками в розрізі кодів економічної класифікації.

Впровадження казначейського обслуговування бюджетних коштів на місцевому рівні призвело до важливих змін і новаторських підходів у управлінні регіональними фінансовими ресурсами. Ці зміни вплинули на правові відносини між усіма учасниками бюджетного процесу, що діють на кожній його стадії. У сучасних умовах економічної та фінансової кризи особлива увага приділяється питанням ефективного управління наявними фінансовими ресурсами на всіх рівнях, і тому особливо актуальною є тема можливостей та стану використання грошових ресурсів, що концентруються на Єдиному казначейському рахунку.

Аналіз еволюції розвитку системи казначейства в Україні та її механізму підкреслив, що на етапі становлення Державного казначейства, розширення його відповідальностей стосовно казначейського виконання бюджетних видатків супроводжувалося розвитком функції управління коштами. Операції з управління коштами на центральному рівні почали проводитися ще в 1998 році, коли цільові кошти, що тривалий час залишалися невикористаними, спрямовувалися на поточні видатки з подальшим їхнім відновленням. З того часу почалося складання ресурсного балансу та його щоденне коригування. Наявність єдиного казначейського рахунку на рівні управлінь Державного казначейства визначила можливість збільшення обсягу операцій, пов'язаних з управлінням коштами.

1.3. Організація роботи органів Державної казначейської служби України з казначейського обслуговування бюджетів

Організація роботи Державної казначейської служби України у справах обслуговування дохідної частини бюджетів, тобто управління грошовими ресурсами, виконується за такою послідовністю дій: відкриття рахунків для отримання податків, зборів та платежів; розподіл коштів між фондами та рівнями бюджетів відповідно до нормативів, визначених Бюджетним кодексом України, іншими законодавчими актами та рішеннями відповідної ради щодо місцевого бюджету; перерахування міжбюджетних трансфертів; проведення повернень

переплати за платежами, які були надмірно або неправильно зараховані; ведення обліку доходів бюджету; складання звітності про виконання бюджетів.

Порядок повернення коштів платникам, які були помилково або надто значно зараховані до місцевих бюджетів, а також взаємодія органів Казначейства з органами, що згідно із законодавством контролюють надходження до бюджету, регламентується відповідними нормативно-правовими актами.

Процес розвитку системи казначейства не припиняється і набуває більш вдосконалених форм та значущості для держави. Орієнтири подальшого розвитку та шляхи комплексного реформування системи Казначейства визначені стратегією розвитку Державної казначейської служби України.

З формуванням в Україні ринкових відносин змінюється організаційна структура центрального апарату та територіальних органів Державного казначейства, а також їх юридичний статус. Державна казначейська служба України є центральним органом виконавчої влади і керується у своїй діяльності Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України. Діяльність Державної казначейської служби України фінансується за рахунок державного бюджету України. Державна казначейська служба України та її підрозділи є юридичними особами, мають самостійні баланси, рахунки в установах банків [25].

Удосконалення організаційних форм функціонування органів Державної казначейської служби України, впровадження й вдосконалення нових казначейських процедур і методології бухгалтерського обліку та контролю були пов'язані з передусім зі зміною статусу Державної казначейської служби України у зв'язку зі входженням до системи електронних платежів НБУ. Подальший розвиток Державної казначейської служби України може бути прогнозований за умови чіткого розуміння його статусу щодо платіжної системи виконання бюджету [36, с.84].

Осипчук Л.Л. вважає, що на сьогодні необхідно вже остаточно скасувати практику бюджетного фінансування за відомчою структурою, оскільки вона надає необґрунтовані привілеї певному переліку розпорядників бюджетних коштів, що

були наведені нами вище. Це відбувається внаслідок того, що фінансування бюджетних видатків за відомчою структурою дає можливість не надавати органам Державної казначейської служби всієї необхідної документації, що підтверджувала б реальність, доцільність та обгрунтованість проведених витрат [31].

На сьогоднішній день, у контексті введення нових норм бюджетного законодавства, спрямованих на більш ефективне використання коштів бюджетів на всіх рівнях, наявна актуальність проблеми формування ефективного механізму. Цей механізм повинен визначати нові принципи створення бюджетів на всіх рівнях та чітко розмежовувати функції і повноваження органів влади, що в свою чергу визначатиме видатки кожного виду бюджету. Тому виникає необхідність у пошуку шляхів ефективного управління коштами державного та місцевих бюджетів.

Реформування економічних відносин у напрямку ринкових трансформацій в Україні охоплює всі сфери суспільної діяльності, у тому числі й державний контроль, який є невід'ємною частиною фінансового контролю. Система казначейства, виконуючи обслуговування державного і місцевих бюджетів, забезпечує попередній і поточний контроль, який виступає запобіжним заходом для установ щодо можливих порушень при використанні бюджетних коштів і є передумовою для реалізації аудиту як форми фінансового контролю у державі.

У процесі розвитку системи казначейства були створені сучасні контрольні засоби, які вбудовані у програмне забезпечення, що дозволяє автоматизовано виконувати більшість контрольних повноважень. Основне завдання механізму системи казначейства полягає в управлінні наявними фінансовими ресурсами, здійсненні функцій казначейського обслуговування бюджету та виборі рівноважних станів вхідних та вихідних потоків фінансових ресурсів. Останнє є специфічним завданням механізму системи казначейства. Впровадження казначейського обслуговування бюджетних коштів має суттєво знизити ймовірність невірної використання бюджетних коштів, оскільки усі доходи і видатки бюджету здійснюватимуться з єдиного казначейського рахунку, а не з

різних рахунків, відкритих у різних банках. Це спростить цикл проходження коштів через систему і уникне зустрічних грошових потоків шляхом спрямування доходів на центральний рівень для погашення зобов'язань Державного казначейства України перед територіальними управліннями. Запровадження єдиного рахунку на рівні обласних управлінь Державного казначейства створило передумови для ефективних процедур управління наявними грошовими коштами.

Фінансове управління має на меті оптимізацію розподілу і використання доходів з метою підвищення ефективності діяльності кожної бюджетної установи. Основні завдання управління фінансовими ресурсами включають організацію виконання бюджетів, управління рахунками бюджетів і бюджетними коштами, управління ризиками нецільового використання бюджетних коштів, вибір рівноважних станів вхідних та вихідних потоків грошових ресурсів і управління залишками на Єдиному казначейському рахунку.

Для виконання своїх функцій казначейство має право бути учасником системи електронних платежів Національного банку України, відкривати, використовувати та закривати кореспондентські рахунки в національній та іноземній валютах, отримувати інформацію про наявність та рух коштів від банків, отримувати інформацію про виконання державного бюджету та бюджетів самоврядування від міністерств та інших органів виконавчої влади, вимагати від посадових осіб дотримання встановленого порядку виконання бюджетів, призупиняти або обмежувати операції за рахунками розпорядників бюджетних коштів у разі порушення ними встановленого порядку використання бюджетних коштів, вживати заходів щодо усунення виявлених порушень, укладати угоди для виконання функцій Держказначейства та видавати спільні нормативні акти разом із Національним банком України та іншими органами виконавчої влади.

Висновки до розділу 1

Державна казначейська служба України є стабільним державним органом, який відіграє ключову роль у виконанні бюджету та забезпеченні казначейського обслуговування бюджетів на різних рівнях. Це включає розрахунково-касове обслуговування розпорядників і одержувачів державних коштів, відкриття рахунків для виконання бюджету в системі органів Державної казначейської служби, зарахування до цих рахунків доходів з різних джерел, реалізацію видатків, які заздалегідь визначені на відповідний рік і в межах реальних надходжень. Також вона здійснює контроль за своєчасним та повним надходженням бюджетних потоків до державного та місцевих бюджетів та їх цільовим використанням. Одним з важливих факторів ефективності роботи органів Казначейства є документообіг, який впливає на оперативність у прийнятті управлінських рішень.

Застосування новітніх технологій у системі органів Казначейства дозволяє шукати більш вдосконалені методи управління фінансовими ресурсами і забезпечує ефективне, результативне та прозоре виконання бюджетів. Таким чином, для успішної реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, важливо використовувати механізм державного управління, що ґрунтується на взаємодії суб'єкта і об'єкта реалізації політики. Цей механізм включає ряд компонентів (механізмів): економічний; мотиваційний; організаційний; політичний; правовий. Розробка ефективного механізму реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів сприятиме кращій координації процесів реалізації державної політики і забезпечить систему контролю за дотриманням чинного законодавства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ КАСОВОГО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ м. ЧЕРНІВЦІ ЗА 2019-2021 РОКИ

2.1 Аналітична оцінка касового виконання бюджету міста за доходами

Міський бюджет міста Чернівці за 2019 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 100,5%, фактично надійшло – 2544974915,08 грн.), по спеціальному фонду на 140,7% , фактично надійшло – 147879336,25 грн.). До міського бюджету м. Чернівців за 2019рік надійшло 1557673324,50 грн., що складає 101,9% до уточнених річних планових показників.

Міський бюджет міста Чернівці за 2020 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 99,5 % фактично надійшло – 2520635520,52 грн., по спеціальному фонду на 101,2%, фактично надійшло – 177457219,43 грн.

Міський бюджет міста Чернівці за 2021рік по загальному фонду виконаний по доходах на 94,5 % фактично надійшло – 2329999629,37 грн), по спеціальному фонду на 222,6 % ,фактично надійшло – 135367800,65 грн). На основі звітності проаналізуємо виконання бюджету м.Чернівці за доходами (табл. 2.1.) Динаміка доходів зображена на рисунку 2.1.

У 2019 році до загального фонду міського бюджету м. Чернівців надійшло коштів на суму 1410526772,65 грн., що складає 101,2% до уточненого плану на рік. У 2020 році до міського бюджету м. Чернівців за 2020 рік надійшло 1759835558,29 грн., що складає 101,5% до уточнених річних планових показників з врахуванням кошторисних призначень по власних надходженнях бюджетних установ (1733505700,57 грн.). Порівняно з 2019 роком надходження збільшились на 202162233,79 грн. або 13,0%.

До загального фонду міського бюджету м. Чернівців (без трансфертів) надійшло коштів на суму 1601692834,69 грн., що складає 101,5% до уточненого плану на рік . Порівняно з 2020 роком обсяг доходів загального фонду зріс на 191166062,04 грн. або 13,6%.

Таблиця 2.1.

Доходи загального фонду бюджету м. Чернівці за 2019 - 2021 роки

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилен . 2021 р. до 2019 р.	% 2021 р. до 2019 р.	Відхилення 2021р. до 2020р.	% 2021 р. до 2020 р.
Податок на доходи фізичних осіб	779887,7	930112,1	999059	219171,3	128,1	68946,9	107,4
Акцизний податок з реал. підакц. товарів	95571,7	88528,9	80898,2	-14673,5	84,6	-7630,7	91,4
Рентна плата за спец.вик.ліс.ресурс.	120,9	371,3	294,2	173,3	243,3	-77,1	79,2
Плата за надання адмін.послуг	33849,6	28837,8	19864,2	-13985,4	58,7	-8973,6	68,9
Державне мито	403,8	362,5	216,1	-187,7	53,5	-146,4	59,6
Податок на прибуток	5480,2	3969,6	2256,5	-3223,7	41,2	-1713,1	56,8
Рентна плата за кор. надрами	91,8	79,9	49,8	-42,0	54,2	-30,1	62,3
Місцеві податки і збори	369554,7	444875	438307,9	68753,2	118,6	-6567,1	98,5
Частина прибутку госп. організацій	4333,2	2233,8	1240	-3093,2	28,6	-993,8	55,5
Плата за оренду	31652,4	31393,7	29718,6	-1933,8	93,9	-1675,1	94,7
Кошти від реалізації безг. майна	6,1	21,6	4,3	-1,8	70,5	-17,3	19,9
Над.коштів від держ. фондудор.мет.	2,1	0,2		-2,1	0,0	-0,2	0,0
Адмін.штрафи	1878,4	2051,2	2377,5	499,1	126,6	326,3	115,9
Плата за тимчасово вільні кошти	31265,8	17291,8	19338,2	-11927,6	61,9	2046,4	111,8
Адміністративні штрафи за вироб алг напоїв	1101,0	1018,5	-	-	-	-	-
Акцизний	43255,2	39181,6	38225,0	-5030,2	88,4	-956,6	97,6

под.ввез.підак.то вар							
Акцизний под. з вир. підак. товарів	10550,9	9532,2	10941,6	390,7	103,7	1409,4	114,8
Штрафні санкції	2,4		928,2	925,8	38675, 0	-	
Інші неподаткові надходження	1224,3	1718,4	7824,4	6600,1	639,1	6106,0	455,3
Інші надходження		111,8	99,5	-	-	-12,3	89,0
Плата за встановлення земельного серв.		0,9	127,7	-	-	126,8	14188, 9
Разом доходів	1410526 ,8	1601692,8	1651770, 9	241244,1	117,1	50078,1	103,1

У 2019 році податку на доходи фізичних осіб надійшло 779887707,42 грн., що складає 100,7% до уточнених річних призначень. Чинниками збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб є збільшення обсягів сплати податку на доходи фізичних осіб: що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати, з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами на 7755609,85 грн. або 17,1%; що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата на 4544410,74 грн. або 57,8%; що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування на 3714852,68 грн. або 41,0%.

У 2021 році податку на доходи фізичних осіб надійшло 999059032,19 грн, що складає 91,6% до річних призначень, недоотримано 91040967,81 грн або 8,4%, у зв'язку із запровадженням на території міста карантинних заходів.

Акцизного податку з вироблених в Україні та з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (пальне) впродовж 2019 року надійшло 53806091,51 грн. Невиконання річних планових показників на 1617908,49 грн. або 2,9% та зменшення надходжень порівняно з минулим роком на 350706,13 грн. або

0,6% спричинене зменшенням розміру частки для зарахування вищезазначеного податку до міського бюджету (у I півріччі 2020 року до I півріччя 2019 року - на 15,1% та у II півріччі 2020 року до II півріччя 2019 року - на 5,9%).

Акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (алкоголь і тютюн) до бюджету міста надійшло 95571670,48 грн., недоотримано 2066329,52 грн. або 2,1% до уточнених річних планових показників, оскільки, незважаючи на ріст у 2020 році ставок акцизного податку на тютюнові вироби на 29,7% та ріст мінімальних цін на алкогольні напої в окремих місяцях 2020 року, задекларовані платниками суми роздрібного акцизу з реалізації тютюнових виробів та алкогольних напоїв не досягли відповідних показників 2019 року. Порівняно з минулим роком фактичні надходження акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів збільшились на 5503477,67 грн. або 6,1%. Надходження акцизного податку з реалізації підакцизних товарів дещо зменшилось.

Акцизного податку з вироблених в Україні та з ввезених на митну територію України підакцизних товарів впродовж 2021 року надійшло 48713842,49 грн. Невиконання річних планових показників на 5786157,51 грн. або 10,6% та зменшення надходжень порівняно з 2020 роком на 5092249,02 грн. або 9,5%, спричинене зменшенням частки зарахування зазначеного платежу до міського бюджету. Крім того, необхідно зауважити, що надходження акцизного податку з пального, що зараховується до Державного бюджету, порівняно з 2020 роком зменшились на 6,5%.

Акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (алкоголь і тютюн) до бюджету міста надійшло 88528929,44 грн., недоотримано 11813470,56 грн. або 11,8% до уточнених річних планових показників, враховуючи зменшення обсягів реалізації тютюнових виробів у роздрібній мережі та збільшення оптових продаж, що призвело до зменшення нарахувань зазначеного податку. Порівняно з 2019 роком фактичні надходження акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів (алкоголь і тютюн) зменшились на 7042741,04 грн. або 7,4% .

Акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (алкоголь і тютюн) до бюджету міста надійшло 80898178,11 грн, недоотримано 7101821,89 грн або 8,1% до річних планових показників. Місцевих податків і зборів у 2019 році отримано 369554711,06 грн., що складає 101,1% до уточнених річних показників, понад план надійшло 4075711,06 грн. Порівняно з минулим роком надходження збільшились на 47146466,72 грн. або 14,6%.

Податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки надійшло 19194603,68 грн., перевиконання річних уточнених планових показників склало 889603,68 грн. або 4,9%. Збільшення надходжень порівняно з минулим роком на 7430992,57 грн. або 63,2% зумовлене: збільшенням розміру податку, внаслідок росту мінімальної заробітної плати; залученням впродовж 2019 року нових платників; поданням у 2019 році уточнюючих декларацій на збільшення податкових зобов'язань за 2018 рік.

Разом з тим, по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплаченому фізичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості, невиконання річних планових показників склало 648445,31 грн. або 13,2%, що спричинене несплатою зобов'язань та приростом податкового боргу на 1398211,54 грн.

Плати за землю до бюджету міста надійшло 152822671,38 грн. або 96,0% до уточнених планових річних показників (159230000 грн.), недоотримано 6407328,62 грн. або 4,0%. Порівняно з 2018 роком надходження зменшились на 2994719,29 грн. або 1,9%.

Земельного податку з юридичних осіб недоотримано 2892881,88 грн. або 5,3%, а порівняно з 2018 роком надходження зменшились на 6304682,16 грн. або 10,9%, що спричинене: несплатою КП МТК «Калинівський ринок» зазначеного податку у сумі 2747,4 тис. грн. (згідно акту перевірки, підприємством подано уточнюючі податкові декларації за 2016-2019 роки на зменшення податкового зобов'язання); втратами по ПАТ «Укрзалізниця» (- 2380,9 тис. грн.), внаслідок внесення змін до Податкового кодексу України, згідно яких, у 2019 році

земельний податок за земельні ділянки, що надані для залізниць у межах смуг відведення, справлявся у розмірі $\frac{1}{4}$ від встановленої ставки, по м. Чернівці від 0,25%), а також перерахуванням у 2018 році в рахунок погашення боргу ЧОДО спиртової та лікєро-горілочаної промисловості 2333,0 тис. грн.

Орендної плати з юридичних осіб до плану на 2019 рік (77880000 грн.) недоотримано 2814218,94 грн. або 3,6%, враховуючи припинення договорів оренди землі, внаслідок відчуження об'єктів нерухомого майна, зменшення розміру орендної плати у зв'язку із зменшенням розміру коефіцієнта, який характеризує функціональне використання земельної ділянки. Порівняно з 2018 роком надходження збільшились на 3350493,68 грн. або 4,7%.

Земельного податку з фізичних осіб до річних планових показників (1550000 грн.) недоотримано 184228,40 грн. або 11,9%, а з минулим роком надходження зменшились на 96538,63 грн. або 6,6%, оскільки не настав термін сплати по податковим повідомленням-рішенням, які направлені платникам після граничного терміну сплати.

Невиконання уточнених річних планових показників по орендній платі з фізичних осіб склало 515999,40 грн. або 2,0%, внаслідок відчуження у 2019 році земельних ділянок фізичним особам, які є платниками єдиного податку. Разом з тим, порівняно з 2018 роком надходження зросли на 56007,82 грн. або 0,2%.

Транспортного податку отримано 1056879,45 грн., перевиконання уточненого річного плану на 231879,45 грн. або 28,1% та збільшення надходжень на 257972,07 грн. або 32,3% порівняно з 2018 роком спричинене передчасною сплатою транспортного податку, залученням до оподаткування нових платників та застосуванням штрафних санкцій за несвоєчасну сплату цього податку.

Єдиного податку надійшло 195115618,33 грн. або 105,0% до планових показників на 2019 рік. Порівняно з минулим роком надходження зросли на 42193337,99 грн. або 27,6%.

До міського бюджету міста Чернівців єдиного податку з юридичних осіб зараховано 37674028,18 грн., що на 3274028,18 грн. або 9,5% більше річних планових показників. Порівняно з минулим роком надходження зросли на

4753437,90 грн. або 14,4%, що спричинене збільшенням кількості платників та обсягів отриманих ними доходів, з яких сплачено податок.

Місцевих податків і зборів у 2020 році отримано 438307890,38 грн, що складає 91,3% до річних планових показників, недоотримано 41935809,62 грн або 8,7%. Податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки надійшло 26184012,37 грн, перевиконання річних планових показників склало 1735312,37 грн або 7,1%, внаслідок залучення до оподаткування впродовж 2021 року нових платників та погашення заборгованості.

Плати за землю до бюджету міста надійшло 162857400,31 грн, що на 10442599,69 грн або 6,0% менше річних планових показників, внаслідок звільнення платників податку від його сплати за березень 2021 року, відповідно до змін до Податкового кодексу України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

Транспортного податку отримано 981572,79 грн, що на 156572,79 грн більше річного плану або 19,0 %, що пояснюється залученням до сплати нових платників податку та відповідно збільшенням кількості об'єктів оподаткування, а саме по юридичних особах. Разом з тим, недоотримано транспортного податку з фізичних осіб - 241700,21 грн або 37,2%, що спричинене зменшенням нарахувань та кількості платників.

Єдиного податку надійшло 246936907,26 грн або 88,3% до планових показників на 2021 рік, недоотримано – 32563092,74 грн або 11,7%, в тому числі: єдиного податку з юридичних осіб недоотримано 3363930,39 грн або 7,6%, єдиного податку з фізичних осіб недоотримано 29199162,35 грн або 12,4%, що спричинене зменшенням сплати фізичними особами 1 та 2 груп, у зв'язку з оформленням відпустки у квітні 2021 року, використанням пільги щодо несплати єдиного податку платниками 1 та 2 груп в травні – червні 2021 року, внаслідок використання пільги платниками 1 групи у грудні 2021 року та несплатою податку платниками III групи у прогнозованому обсязі, внаслідок запровадження карантину.

Збору за місця для паркування транспортних засобів отримано 979044,05 грн, що на 250955,95 грн або 20,4% менше річних планових показників (1230000,00 грн), внаслідок запровадження карантину була призупинена діяльність суб'єктами господарювання на усіх майданчиках для платного паркування транспортних засобів в межах міста Чернівців .

Туристичного збору отримано 368953,60 грн, що на 571046,40 грн або 60,7% менше запланованих показників на 2021 рік, внаслідок запровадження карантину, впродовж 2021 року заклади розміщення та інші суб'єкти туристичної сфери призупиняли свою діяльність.

Плати за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів отримано за 2021 рік 19338242,49 грн, що на 10338242,49 грн або в 2,1 рази більше річних планових показників. Адміністративних штрафів та штрафних санкції за порушення законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів отримано 928154,59 грн, що на 121845,41 грн або 11,6% менше річних планових показників.

За 2021 рік плати за надання інших адміністративних послуг надійшло 17490899,52 грн, до річних планових показників недоотримано 10124100,48 грн або 36,7%, внаслідок зменшення в основному надходжень плати за адміністративні послуги, що перераховуються Державною міграційною службою та зменшенням надходжень, наданих сервісним центром МВС.

Місцевих податків і зборів у 2021 році отримано 444875015,81 грн., що складає 106,0% до уточнених річних показників, понад план надійшло 25292015,81 грн. або 6,0%. Порівняно з 2019 роком надходження збільшились на 75320304,75 грн. або 20,4%.

Податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки надійшло 23298067,39 грн., перевиконання річних уточнених планових показників (21228000,00 грн.) склало 2070067,39 грн. або 9,8%. Збільшення надходжень порівняно з 2020 роком на 4103463,71 грн. або 21,4% зумовлене: збільшенням розміру податку, внаслідок росту мінімальної заробітної плати (по фізичних особах – на 16,3%, юридичних особах – на 12,1%); залученням до оподаткування

впродовж 2020 року нових платників; поданням у 2020 році уточнюючих декларацій на збільшення податкових зобов'язань за минулі періоди; погашенням наявної заборгованості; сплатою окремими платниками зазначеного податку в рахунок майбутніх періодів.

Разом з тим, по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплаченому фізичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості, невиконання річних планових показників склало 829102,58 грн. або 17,3%, що спричинене приростом податкового боргу, внаслідок несплати нарахованих сум податку.

Плати за землю до бюджету міста надійшло 175870063,59 грн., що на 7020063,59 грн. або 104,2% більше річних уточнених планових показників. Порівняно з 2020 роком надходження зросли на 23047392,21 грн. або 15,1%. грн.

Транспортного податку отримано 1510157,68 грн. Перевиконання уточненого річного плану на 618757,68 грн. або в 1,7 рази та збільшення надходжень порівняно з 2020 роком на 453278,23 грн. або в 1,4 рази спричинене: залученням до оподаткування нових платників, сплатою авансових внесків в рахунок майбутніх періодів, погашенням податкового боргу та застосуванням штрафних санкцій за несвоєчасну сплату цього податку. Єдиного податку надійшло 242368675,41 грн. або 106,7% до уточнених планових показників на 2021 рік. Порівняно з минулим роком надходження зросли на 47253057,08 грн. або 124,2%.

До міського бюджету міста Чернівців єдиного податку з юридичних осіб отримано 42694064,04 грн., що на 3626664,04 грн. або 9,3% більше річних уточнених планових показників (39067400,00 грн.). Порівняно з минулим роком надходження зросли на 5020035,86 грн. або 13,3%, що спричинене збільшенням кількості платників та обсягів отриманих ними доходів, з яких сплачено податок.

Єдиного податку з фізичних осіб надійшло 199685271,37 грн., що на 11640071,37 грн. або 6,2% більше плану на 2020 рік (188045200,00 грн.). Порівняно з 2019 роком надходження зросли на 42254702,72 грн. або 26,8%, .

Збору за місця для паркування транспортних засобів отримано 1057937,40 грн., що на 8562,60 грн. або 0,8% менше річних планових показників (1066500,00 грн.), оскільки, у відповідності до рішення виконавчого комітету міської ради, зв'язку із проведення капітального ремонту проїжджої частини було призупинено. Туристичного збору отримано 770114,34 грн., що на 335614,34 грн. або в 1,8 рази більше уточнених планованих показників на 2020 рік та на 416135,22 грн. або в 2,2 рази більше, ніж у 2019 році, враховуючи залучення впродовж звітного року до оподаткування туристичним збором нових платників.

У дохід спеціального фонду бюджету надійшло: у 2019 році -147146,5 тис.грн., у 2020 році-158142,7тис.грн.,у 2021 році-135367,8тис.грн.

У 2020 році до спеціального фонду бюджету м. Чернівців (без трансфертів) надійшло коштів на суму 158142723,60 грн. або 101,4% до уточненого річного. Порівняно з 2019 роком надходження збільшились на 10996171,75 грн. або на 7,5%. Розглянемо структуру дохідної частини бюджету м.Чернівці (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Структура дохідної частини загального фонду бюджету м. Чернівці за 2019 - 2021 роки

Показники	2019рік	Питома вага,%	2020 рік	Питома вага,%	2021 рік	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Податок на доходи фізичних осіб	779887,7	55,3	930112,1	58,1	219171,3	60,5
Акцизний податок з реалізації підакц. товарів	95571,7	6,8	88528,9	5,5	80898,2	4,9
Рентна плата за спец. викорис. лісових ресурсів	120,9	-	371,3	-	294,2	-
Плата за надання адміністративних послуг	33849,6	2,4	28837,8	1,8	19864,2	1,2
Державне мито	403,8		362,5		216,1	
Податок на прибуток під. ком.власності	5480,3	0,4	3969,6	0,2	2256,5	0,1
Рентна плата за користування надрами	91,8	-	79,9	-	49,8	-

Місцеві податки і збори	369556,3	26,2	444875	27,8	438307,9	26,5
Штрафні санкції	1101,0	-	-	-	-	-
Частина прибутку (доходу) госп. організацій	4333,2	0,3	2233,8	0,1	1240	0,1
Плата за оренду майнових комплексів ком.власності	31652,4	2,2	31393,7	2	29718,6	1,8
Кошти від реалізації безхозного майна	6,1	-	21,6	-	4,3	-
Надходження коштів від держ. фонду дорог. мет.	2,1	-	0,2	-	-	-
Адміністративні штрафи	1878,4	0,1	2051,2	0,1	2377,5	0,1
Плата за розміщення тимчасово вільних коштів	31265,8	2,2	17291,8	1,1	19338,2	1,2
Акцизний податок з ввезених підак.товарів	43255,2	3,1	39181,6	2,4	38225	2,3
Акцизний податок з вироблених підак. товарів	10550,9	0,7	9532,2	0,6	10941,6	0,7
Штрафні санкції	2,4	0,1	-	0,1	928,2	-
Інші неподаткові надходження	1224,1	0,1	1718,4	0,1	7824,4	0,5
Інші надходження	-	-	111,8	-	99,5	-
Плата за встановлення земельного сервіту		-	0,9	-	127,7	-
Разом доходів	1410526,8	100	1601692,8	100	1651770,9	100

Як видно із таблиці 2.2.найбільшу частку у доходах займає податок на доходи фізичних осіб від 55% до 60,5%. Місцеві податки і збори займають від 26% до 28% в загальній сумі податків та зборів. Акцизний податок займає від 5% до 7 %. Розглянемо виконання дохідної частини спеціального фонду бюджету міста (табл.2.3.)

Таблиця 2.3.

**Виконання дохідної частини спеціального фонду бюджету міста Чернівці за
2019 - 2021 роки**

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020 року до 2019 року		Відхилення 2021 року до 2020 року	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Екологічний податок	448,9	325,5	539,7	90,8	120,2	214,2	165,8
Кошти пайової участі	25139,6	18007,9	14497,1	-10642,5	57,7	-3510,8	80,5
Власні надходження бюджетних установ	74081,8	97970,3	52527,2	-21554,6	70,9	-45443,1	53,6
Надходження коштів від відчуження майна	8130	10754,6	27188,5	19058,5	334,4	16433,9	252,8
Надходження коштів від продажу землі	25387	18672,8	29331,7	3944,7	115,5	10658,9	157,1
Цільові фонди	12434,1	11771,5	11197,7	-1236,4	90,1	-573,8	95,1
Інші надходження	1453,2	565,8	58,8	-1394,4	4,0	-507	10,4
Доходи від операцій з кредитування	3,9	69,6	27,1	23,2	694,9	-42,5	38,9
Надходження від відшкод. втрат с/г	70,4	4,7	-	-	-	-	-
Разом доходів	147146,5	158142,7	135367,8	-11778,7	92,0	-22774,9	85,6

У 2021 році до спеціального фонду бюджету м. Чернівців (без трансфертів) надійшло коштів на суму 135367800,65 грн або 153,0% до уточненого річного плану. Проаналізуємо структуру дохідної частини спеціального фонду бюджету (табл. 2.4)

**Структура дохідної частини спеціального фонду бюджету м. Чернівці
за 2019 - 2021 роки**

Показники	2019 рік	Питома вага, %	2020 рік	Питома вага, %	2021 рік	Питома вага, %
Екологічний податок	448,9	0,3	325,5	0,2	539,7	0,4
Кошти пайової участі	25139,5	17,1	18007,9	11,4	14497,1	10,7
Власні надходження бюджетних установ	74081,6	50,3	97970,3	62	52527,2	38,8
Надходження коштів від відчуження майна	8129,9	5,5	10754,6	6,8	27188,5	20,1
Надходження коштів від продажу землі	25387,0	17,3	18672,8	11,8	29331,7	21,7
Цільові фонди	12434,0	8,5	11771,5	7,4	11197,7	8,3
Інші надходження	1451,3	1	565,8	0,4	58,8	-
Доходи від операцій з кредитування	3,9	-	69,6	-	27,1	-
Надходження від відшкод. втрат с/г	70,4	-	-	-	-	-
Разом доходів	147146,5	100	158142,7	100	135367,8	100

2.2. Аналіз касового виконання бюджету міста за видатками

Проведемо аналітичні дослідження видатків бюджету міста Чернівці на основі звітності. У 2019 році видатки загального фонду виконані на 98,9 %. У 2020 році видатки загального фонду виконані на 98,6 %. У 2020 році видатки загального фонду виконані на 91,9 % .

За даними таблиці 2.1 ми можемо побачити і проаналізувати відносне і абсолютне відхилення періодом за останні 3 роки (табл. 2.5.)

Таблиця 2.5.

Видатки загального фонду бюджету міста Чернівці за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік тис.грн.	2020 рік тис.грн.	2021 рік тис.грн.	Відхилення 2020 року до 2019 року		Відхилення 2021 року до 2020 року	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Державне управління	137899,2	161765,7	192210,4	54311,2	139,4	30444,7	118,8
Освіта	847062,1	951011,4	983398,7	136336,6	116,1	32387,3	103,4
Охорона здоров'я	317442	286357,3	128444,3	-188997,7	40,5	-157913,0	44,9
Соціальний захист населення	711456,4	496295,8	71534,2	-639922,2	10,1	-424761,6	14,4
Культура	24691,8	25938,2	25973,5	1281,7	105,2	35,3	100,1
Житлово-комунальне господарство	92010,1	100272,5	190312,5	98302,4	206,8	90040,0	189,8
Засоби масової інформації	-	400,0	-	-	-	-	-
Фізична культура і спорт	17564,5	18514,4	22717	5152,5	129,3	4202,6	122,7
Сільське господарство	39,9	9	1	-38,9	2,5	-8,0	11,1
Транспорт, дорожнє господарство	74453,4	121917,8	175182,7	100729,3	235,3	53264,9	143,7
Інші видатки	7085,9	3511,5	31557,1	24471,2	445,4	28045,6	898,7
Інші послуги пов'язані з економічною діяльністю	2879,8	2271,1	1734,2	-1145,6	60,2	-536,9	76,4
Обслуговування місцевого боргу	-	1967	-	-	-	-	-
Будівництво та рег.розвиток	990	448,6	61,8	-928,2	6,2	-386,8	13,8
Всього видатків	2233575,1	2170680,3	1823127,4	-410447,7	81,6	-347552,9	84,0

У бюджеті м. Чернівців на 2019 рік на органи місцевого самоврядування по загальному фонду затверджено видатки в сумі 121386700 грн., уточнений план на рік складає 124765322 грн., касові видатки –123667019,97 грн. По загальному фонду міського бюджету на 2019 рік затверджений план – 837555200 грн.,

уточнений план на рік – 860928331 грн., касове виконання – 847062105,88 грн. Виконання бюджету за 2019 рік за загальним фондом по галузі „Освіта” склало 98,4%. Обсяг освітньої субвенції з державного бюджету на 2019 рік передбачений в сумі 257509900 грн., уточнений план на рік з урахуванням розподіленого залишку – 264305669 грн., касові видатки – 263854976,43 грн.

По загальному фонду міського бюджету на 2020 рік затверджений видатки на освіту затверджено план – 973352375 грн., уточнений план на рік – 976129579 грн., касове виконання – 951011434,45 грн.

Виконання бюджету за 2019 рік за загальним фондом по галузі „Освіта” склало 97,4%. Обсяг освітньої субвенції з державного бюджету на 2020 рік передбачений в сумі 310037000 грн., уточнений план на рік з урахуванням розподіленого залишку – 310487693 грн., касові видатки – 310414439,68 грн.

Обсяг субвенції з державного бюджету на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів передбачений в сумі 630000 грн., касові видатки – 630000 грн., з них: видатки споживання – 230000 грн., видатки розвитку – 400000 грн.

В бюджеті м. Чернівців на 2019 рік по загальному фонду було передбачено видатки на охорону здоров'я в сумі 294097700 грн., в т. ч.: за рахунок медичної субвенції з державного бюджету – 207541400 грн., з них цільові видатки на надання первинної допомоги – 34730400 грн., цільові видатки за рахунок медичної субвенції на лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет – 6035000 грн.; субвенція з обласного бюджету на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань – 6604600 грн.

В бюджеті м. Чернівців на 2020 рік по загальному фонду передбачено видатки на охорону здоров'я в сумі 275255816 грн., в т. ч. за рахунок: медичної субвенції з державного бюджету – 189604000 грн.; субвенції з місцевого бюджету на здійснення переданих видатків у сфері охорони здоров'я за рахунок коштів медичної субвенції 8343500 грн., з них цільові видатки на лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет – 8223500 грн.; субвенції з місцевого бюджету на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань за

рахунок відповідної субвенції з державного бюджету – 1655600 грн.

В бюджеті м. Чернівців на 2021 рік по загальному фонду видатки на охорону здоров'я затверджені в сумі 212445000 грн, в т. ч.: за рахунок міського бюджету – 20972200 грн, медичної субвенції з державного бюджету – 189604000 грн; субвенції з місцевого бюджету на здійснення переданих видатків у сфері охорони здоров'я за рахунок коштів медичної субвенції 1868800 грн.

За бюджетною програмою «Надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот», затверджено на 2019 рік видатки на соціальний захист булт затверджені у сумі 382494400 грн., уточнений план на рік – 344760051,16 грн., фактичні видатки – 258903521,08 грн., надійшло та використано – 344760051,16 грн.

На надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг затверджено на 2020 рік 243295200 грн., уточнений план на рік – 98666250,88 грн., фактичні видатки – 61117022,86 грн., використано – 97614105,48 грн.

На 2021 рік видатки за цією програмою затверджено на рік 264700,00 грн, з них, для забезпечення санаторно-курортним лікуванням окремих категорій громадян – 184900 грн, для виплати компенсації вартості проїзду один раз на рік до будь-якого населеного пункту України і назад автомобільним або залізничним транспортом громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи – 79800 грн. Уточнений план – 79700,00 грн, касові видатки склали 59896,84 грн.

У структурі видатків загального фонду бюджету міста Чернівці, видатки на освіту займають від 38% до 54%. Видатки на охорону здоров'я від 7% до 14%. За 2021 рік в частка видатків на охорону здоров'я суттєво зменшилась тому, що фінансування закладів іде з державного бюджету Національною службою здоров'я України. Проаналізуємо структуру видатків загального фонду бюджету м.Чернівці за 2019 – 2021 роки (табл. 2.6).

**Структура видатків загального фонду бюджету міста Чернівці
за 2019 -2021 роки**

Показники	2019 рік	Питома вага, %	2020 рік	Питома вага, %	2021 рік	Питома вага, %
Державне управління	137899,2	6,2	161765,7	7,5	192210,4	10,5
Освіта	847062,1	37,9	951011,4	43,8	983398,7	53,9
Охорона здоров'я	317442,0	14,2	286357,3	13,2	128444,3	7
Соціальний захист населення	711456,4	31,9	496295,8	22,9	71534,2	3,9
Культура	24691,8	1,1	25938,2	1,2	25973,5	1,4
Житлово-комунальне господарство	92010,1	4,1	100272,5	4,6	190312,5	10,4
Засоби масової інформації	-	-	400,0	-	-	-
Фізична культура і спорт	17564,5	0,8	18514,4	0,9	22717	1,2
Сільське господарство	39,9	0,1	9	-	1	-
Транспорт, дорожнє господарство	74453,4	3,3	121917,8	5,6	175182,7	9,6
Інші видатки	7085,8	0,3	3511,5	0,2	31557,1	1,7
Інші послуги	2879,8	0,1	2271,1	0,1	1734,2	0,1
Обслуговування місцевого боргу	-	-	1967	-	-	-
Будівництво та регіональний розвиток	990,0	-	448,6	-	61,8	-
Всього видатків	2233575,1	100	2170680,3	100	1823127,4	100

Із спеціального фонду бюджету міста проведено видатки: у 2019 році- 581879,2 тис.грн., у 2020 році-535593,3тис.грн., у 2021році- 439713,3 тис.грн. По спеціальному фонду бюджету на 2019 рік затверджено видатки в сумі 2351200 грн., уточнений план – 4240678 грн., кошторисні призначення на звітний рік з урахуванням змін – 4247074,07 грн., касові видатки – 4231320,86 грн. У 2020 році о видатки спеціального фонду виконані на 74,7 % (уточнений план на рік –

717144976,38 грн., виконано – 5360. У 2021 році видатки спеціального фонду виконані на 66,4.

Розглянемо видатки спеціального фонду бюджету міста (табл. 2.7) .

Таблиця 2.7.

Видатки спеціального фонду бюджету міста Чернівці за 2019-2021рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020 року до 2019 року		Відхилення 2021 року до 2020 року	
				тис. грн.	%	тис.грн.	%
Державне управління	8698,5	6837,7	4063,9	-4634,6	46,7	-2773,8	59,4
Освіта	82282,7	129994,1	33468,8	-48813,9	40,7	-96525,3	25,7
Охорона здоров'я	53230,5	18636,1	30616,8	-22613,7	57,5	11980,7	164,3
Соціальний захист населення	33741,2	6024,8	2865,7	-30875,5	8,5	-3159,1	47,6
Культура	4478,9	4421,7	1497,1	-2981,8	33,4	-2924,6	33,9
Житлово-комунальне господарство	50691,8	34385,7	4635,4	-46056,4	9,1	-29750,3	13,5
Будівництво	76254	46045,8	115026,2	38772,2	150,8	68980,4	249,8
Транспорт, дорожнє господарство	75920,5	130750,7	83469,1	7548,6	109,9	-47281,6	63,8
Фізична культура і спорт	7245,9	3461,5	1747,7	-5498,2	24,1	-1713,8	50,5
Сільське господарство, лісове господарство	132		197,7	65,7	149,8	-	-
Інші видатки	1564,1	2307	885,2	-678,9	56,6	-1421,8	38,4
Видатки пов'язані з економ. діяльністю	186522,6	150786,8	131276,8	-55245,8	70,4	-19510,0	87,1
Реалізація програм і допомоги і грантів ЄС	1116,5	1941,4	29962,9	28846,4	2683,6	28021,5	1543,4
Всього видатків	581879,2	535593,3	439713,3	-142165,9	75,6	-95880,0	82,1

Розглянемо структуру видатків спеціального фонду бюджету міста (табл. 2.8.)

Таблиця 2.8

**Структура видатків спеціального фонду бюджету міста Чернівці
за 2019 - 2021 роки**

Показники	2019 рік	Питома вага, %	2020 рік	Питома вага, %	2021 рік	Питома вага, %
Державне управління	8698,50	1,5	6837,7	1,3	4063,9	0,9
Освіта	82282,60	14,1	129994,1	24,3	33468,8	7,6
Охорона здоров'я	53230,50	9,1	18636,1	3,5	30616,8	7
Соц. захист населення	33741,20	5,8	6024,8	1,1	2865,7	0,7
Культура	4478,90	0,8	4421,7	0,8	1497,1	0,3
ЖКГ	50691,80	8,7	34385,7	6,4	4635,4	1,1
Будівництво	76254,00	13,1	46045,8	8,6	115026,2	26,2
Транспорт, дор. господарство	75920,50	13	130750,7	24,4	83469,1	19
Фіз. культура і спорт	7245,90	1,2	3461,5	0,6	1747,7	0,4
С/ господарство, лісове господарство	132,00	0,02	-	-	197,7	-
Інші видатки	1564,20	0,3	2307	0,4	885,2	0,2
Видатки пов'язані з економ. діяльністю	186522,60	32,06	150786,8	-	131276,8	-
Реалізація програм і допомоги і грантів ЄС	1116,50	0,2	1941,4	0,4	29962,9	0,6
Всього видатків	581879,20	100	535593,3	100	439713,3	100

У 2019 році видатки спеціального фонду виконано на 83,6 %. У 2020 році видатки спеціального фонду на 74,7 %. У 2021 році видатки спеціального фонду виконані на 66,4. Як видно з таблиці 2.8., у структурі видатків найбільшу частку

займають видатки на соціальний захист населення 5%, на освіту 7-24%, на охорону здоров'я близько 7%.

Аналіз виконання місцевих бюджетів є надзвичайно важливою функцією. Послідовне, постійне її здійснення дасть змогу своєчасно відкоригувати допущені при плануванні бюджету похибки поточного бюджету та закласти реальну базу для бюджету наступного періоду. Ефективне управління видатками потребує здійснення постійного аналізу стану виконання бюджету.

2.3. Виконання контрольних функцій щодо дотримання бюджетного законодавства органами Державної казначейської служби України

Створення суспільного середовища для стійкого економічного зростання на інноваційній основі неможливе без наявності потужної та ефективної системи управління державними фінансами. Здійснення дієвого контролю за використанням фінансових ресурсів є ключовим чинником забезпечення макроекономічної рівноваги в умовах інституційних перетворень. Виконання контрольних повноважень щодо цільового спрямування бюджетних коштів та зміцнення бюджетної дисципліни провадиться органами Казначейства. Задля забезпечення ефективності використання бюджетних коштів контрольний орган має користуватися адекватними інструментами, засобами, технологіями контролю для запобігання порушенням та з метою впливу на учасників бюджетного процесу, провадити заходи превентивного характеру для зміцнення дисципліни учасників бюджетного процесу. Визначення ролі органів Казначейства у процесі здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства, процедурні особливості здійснення контрольних повноважень, інституційне та організаційне забезпечення процесу управління публічними фінансами розкрито у працях вітчизняних науковців: С. Булгакової, М. Гончаренко, О. Даневича, В. Дем'янишина, А. Дегтяря, Л. Клець, К. Опалко, В. Опаріна, П. Петрашко, В. Стоян, Н. Сушко, В. Федосова, О. Чечуліної, С. Юрія, та ін. Незважаючи на ґрунтовний доробок науковців, питання поліпшення здійснення контролю

органами Казначейства потребують подальшого дослідження. Зупинімося детальніше в роботі на виявленні видів фінансового контролю та виконанні контрольних функцій органами Казначейства, аналізі показників попереднього та поточного контролю під час виконання державного та місцевих бюджетів, причин порушення бюджетного законодавства щодо операцій із бюджетними коштами. Такий підхід в аналізі надасть підґрунття для опрацювання заходів, націлених на зменшення кількості порушень бюджетного законодавства розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів. Усі сфери діяльності суспільства, зокрема й фінансовий контроль, тією чи іншою мірою охоплено реформуванням економічних відносин в Україні. За своєю суттю фінансовий контроль передбачає заходи, що здійснюються законодавчими та виконавчими органами влади всіх рівнів, а також спеціально створеними установами, з метою забезпечення законності та ефективності формування, володіння та використання фінансових ресурсів, захисту фінансових інтересів держави, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадян [15].

Цілями фінансового контролю є: забезпечення раціонального балансу між потребою у фінансових ресурсах і розміром грошових фондів; сприяння своєчасності та повноті виконання фінансових зобов'язань перед державним бюджетом, а також виявлення неналежного виконання учасником фінансової діяльності своїх зобов'язань чи фактів порушень фінансового законодавства; встановлення винних і притягнення їх до відповідальності; виявлення фактів порушень фінансової дисципліни, зокрема відновлення порушених правовідносин; збільшення фінансових ресурсів за рахунок внутрішньовиробничих резервів.

Здійснення фінансового контролю сприяє реалізації ефективної бюджетної політики держави, забезпеченню процесу формування й використання фінансових ресурсів у всіх ланках бюджетної системи. Зазвичай діяльність органів Казначейства розглядається як суто технічна. Наприклад, це управління фінансовими ресурсами держави у вигляді ведення бухгалтерського обліку, складання звітності про виконання державного та місцевих бюджетів.

Казначейський контроль - складова бюджетного контролю, який є комплексом заходів, здійснюваних органами Державної казначейської служби України процесі виконання бюджетів всіх рівнів згідно з вимогами чинного бюджетного законодавства.

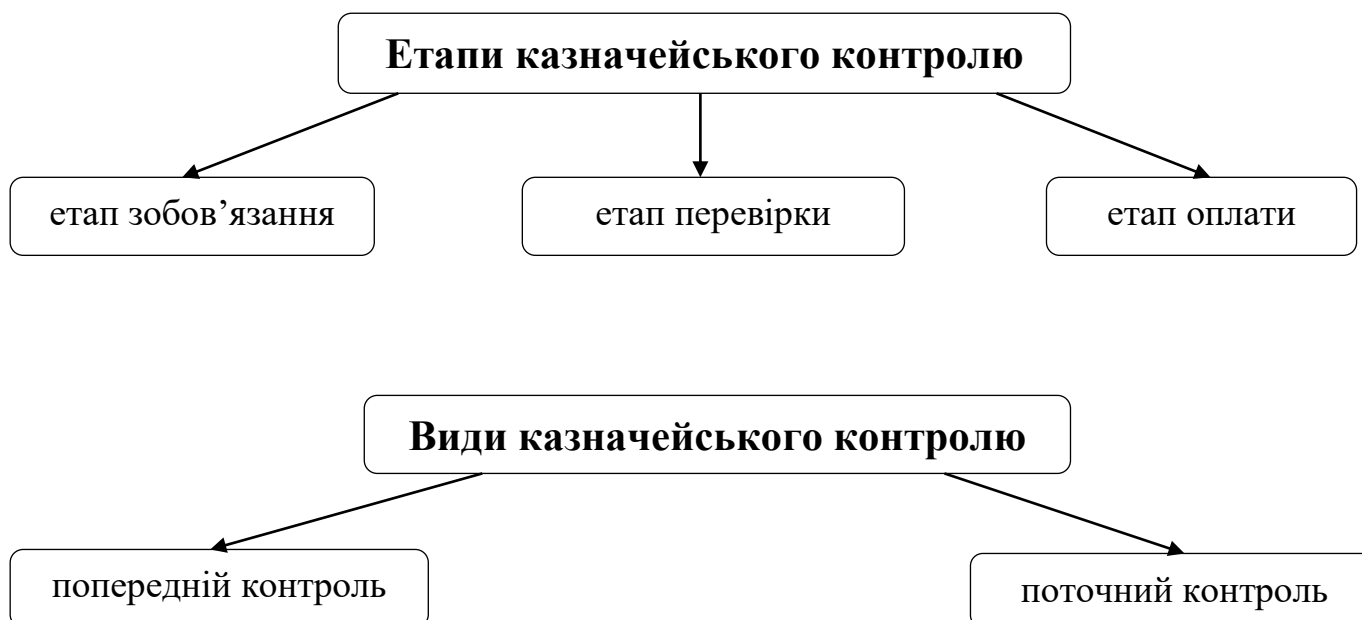

Рис.2.1. Етапи та види казначейського контролю

До обов'язків органів Казначейства щодо контролю за дотриманням бюджетного законодавства входить здійснення наступних видів контролю: ведення бухгалтерського обліку надходжень і витрат державного та місцевих бюджетів, складення та подання розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів фінансової і бюджетної звітності; перевірка бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень до бюджету; перевірка відповідності кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету; перевірка відповідності витрат розпорядників бюджетних коштів бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням, а також відповідність платежів взятих бюджетних зобов'язань та відповідних бюджетних асигнувань; контроль за додержанням правил проведення лотерей з використанням електронних систем сплати за участь у лотереї в режимі реального часу; перевірка розпорядниками та

одержувачами бюджетних коштів, іншими клієнтами вимог законодавства у сфері закупівель за наявності документів через їх перегляд в електронній системі закупівель.

Крім того, органи Казначейства, в рамках своїх повноважень, організують та координують діяльність головних бухгалтерів бюджетних установ, а також контролюють виконання ними своїх обов'язків, шляхом оцінки їхньої діяльності. Основною метою фінансового контролю органів Казначейства є зменшення кількості та обсягів порушень бюджетного законодавства і запобігання спрямуванню бюджетних коштів не за призначенням, а також забезпечення виконання бюджетних зобов'язань розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів в межах виділених бюджетних асигнувань, встановлених кошторисами (планами використання бюджетних коштів), з урахуванням потреби виконання бюджетних зобов'язань минулих років, які були взяті на облік органами Казначейства. Органи Казначейства здійснюють контроль за виконанням бюджетів на всіх етапах взяття зобов'язань, попередній контроль на етапі реєстрації зобов'язань та оплати рахунків розпорядниками й одержувачами бюджетних коштів, а також контроль за цільовим використанням бюджетних коштів розпорядниками й одержувачами бюджетних коштів. З цією метою органи Казначейства перевіряють документи, які підтверджують правомірність і законність проведених витрат, подання яких передбачено бюджетним законодавством.

Бюджетним кодексом визначено перелік порушень бюджетного законодавства, який налічує 40 їхніх видів та включає в себе можливість встановлення інших випадків порушення бюджетного законодавства, крім перелічених. Порушенням бюджетного законодавства вважається порушення учасником бюджетного процесу встановлених БКУ чи іншим законодавчим актом норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання [14].

Висновки до розділу 2

У другому розділі проаналізовано касове виконання бюджету м.Чернівці за 2019-2021 роки. Бюджет міста Чернівці за 2019 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 100,5 % (уточнений план на 2018 рік – 2531206683,48 грн., фактично надійшло – 2544974915,08 грн.), по спеціальному фонду на 140,7% (уточнений план на рік – 105080421 грн., фактично надійшло – 147879336,25 грн.); по видатках загального фонду на 98,9 % (уточнений план на 2019 рік – 2260272735,72 грн., виконано – 2235949585,18 грн.), по видатках спеціального фонду на 83,6 % (уточнений план на рік – 696932860,76 грн., виконано – 582779186,79 грн.).

Бюджет міста Чернівці за 2020 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 99,5 % (уточнений план на 2020 рік – 2534380575,88 грн., фактично надійшло – 2520635520,52 грн.), по спеціальному фонду на 101,2% (уточнений план на рік – 175421697,57 грн., фактично надійшло – 177457219,43 грн.); по видатках загального фонду на 98,6 % (уточнений план на 2020 рік – 2256367663,88 грн., виконано – 2178838693,82 грн.), по видатках спеціального фонду на 74,7 % (уточнений план на рік – 717144976,38 грн., виконано – 536041691,04 грн.).

Бюджет міста Чернівці за 2021 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 94,5 % (уточнений план на 2021 рік – 2466696730,13 грн, фактично надійшло – 2329999629,37 грн), по спеціальному фонду на 222,6 % (уточнений план на рік – 60825438,00 грн, фактично надійшло – 135367800,65 грн); по видатках загального фонду на 91,9 % (уточнений план на 2021 рік – 1994267881,41 грн, виконано – 1832415888,62 грн), по видатках спеціального фонду на 66,4 % (уточнений план на рік – 677104241,03 грн, виконано – 449713296,71 грн).

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

3.1 Пріоритетні напрями розвитку сфери казначейського обслуговування бюджетів

Наявність сильної та ефективної системи управління державними фінансами є важливим передумовою для стабільного економічного розвитку будь-якої країни. Стан цієї системи визначається двома ключовими компонентами – бюджетною моделлю та налагодженістю бюджетного процесу. Вирішальним фактором у цьому контексті, безсумнівно, є створення правильної бюджетної моделі. Невірна бюджетна модель може веде до підриву фінансової основи держави і значного зменшення бюджетного впливу. Навіть при найкращій організації бюджетного процесу, в таких умовах не вдасться забезпечити належну роль бюджету. Однак це не означає, що організація бюджетного процесу є вторинним явищем. Вона залежить від бюджетної моделі, але це не означає її бездіяльність. Добре організований бюджетний процес може тимчасово утримувати нерівноважну бюджетну модель.

Це потребує значних зусиль, але в цілому можливо. Водночас погана організація бюджетного процесу може призвести до того, що навіть найкраща бюджетна модель буде неефективною [38].

Сучасний стан соціально-економічного розвитку України вимагає ефективної системи управління бюджетами для прозорого та ефективного використання бюджетних коштів. Виконання бюджету відбувається в умовах обмежених фінансових ресурсів, що виникають з недонадходження запланованих державних запозичень через нестабільність на світовому фінансовому ринку та погіршення кон'юнктури внутрішнього ринку. Підконтрольність виконання бюджетів, своєчасність та оперативність отримання звітів підтверджують, що Державне казначейство є ключовим інструментом для прозорого, але не

ефективного управління бюджетними потоками. Ефективність управління фінансовими ресурсами визначається вибором оптимальної моделі виконання державних зобов'язань. Недоліки в плануванні та мобілізації доходів бюджету вимагають прийняття непослідовних та неправомірних рішень про перерозподіл бюджетних коштів. Глибокий вплив цих тенденцій пов'язаний із високою тінізацією економіки та низькою результативністю управлінських процесів. Щоб подолати ці проблеми, необхідно збільшити ефективність фінансового контролю в Державному казначействі шляхом своєчасного надходження інформації, впровадження аудиту та систематичних навчань працівників, що відповідають за облік бюджетних коштів.

В сучасних умовах функціонування Державної казначейської служби України, державне управління фінансами стоїть перед низкою невирішених завдань, які потребують своєчасного вирішення для більш ефективного керування фінансовими потоками та підвищення результативності виконання зобов'язань, що є ключем до стабільності та економічного розвитку держави. Казначейство, як складова частина апарату фінансового управління та інструмент фінансування соціально-економічних заходів, вбачає необхідність перегляду системи функцій та принципів, які на даний момент реалізує українське казначейство.

1. Впровадження електронної системи взаємодії між органами Казначейства та контролюючими органами, щодо повернення помилково або надміру зарахованих коштів з державного та місцевих бюджетів: необхідно розробити проєкт нормативно-правового акта, що стосується електронної системи взаємодії між органами Казначейства та контролюючими органами у процесі повернення помилково або надміру зарахованих коштів; розробка окремого модуля для інформаційної взаємодії між органами Казначейства та контролюючими органами у процесі повернення помилково або надміру зарахованих коштів з державного та місцевих бюджетів.

2. Участь в забезпеченні функціонування єдиного рахунку для оплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

3. Забезпечення подання Казначейством звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в електронному вигляді з використанням автоматизованої системи "Є-Звітність".

4. Забезпечення реорганізації територіальних органів Казначейства.

5. Удосконалення функціональних можливостей системи дистанційного обслуговування "Клієнт казначейства – Казначейство".

6. Участь Казначейства у реалізації адміністративно-територіальної реформи в частині казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

3.2. Рекомендації щодо вдосконалення механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів

Вирішення суспільних проблем завжди пов'язане із затратами ресурсів, що є обмеженими, але необхідними для впровадження стратегії "вихідних умов" та виконання запланованих заходів. Звичайною практикою є класифікація ресурсів за головними сферами життєдіяльності: економічними, соціальними, культурно-інформаційними, примусовими та демографічними. Проте такий підхід не дозволяє належним чином розглядати різні аспекти політики (суб'єкти, об'єкти, засоби), оскільки втрачається їхня специфіка як самостійних елементів моделі державної політики. Тому більш обґрунтованим є зведення ресурсів до їх вузького трактування як всіх витрат, необхідних для створення та реалізації політики. Останнім часом дослідники та політичні аналітики розглядають також ресурси учасників політики, ресурси більшості та примусу, ресурси часу та довіри, організаційні та інформаційні (когнітивні) ресурси.

У процесі суспільного розвитку ключову роль відіграють знання та володіння інформацією. Розподіл різних ресурсів між учасниками політики, їх використання, поєднання та заміщення одних іншими можуть значно впливати на процеси, результати та наслідки політики. Ураховуючи це, розподіл ресурсів та їх управління повинні розглядатися як ключові аспекти для забезпечення ефективності механізмів реалізації політики.

У сучасному інформаційному суспільстві особливо важливо підтримувати актуальність ресурсного забезпечення органів Казначейства з метою забезпечення ефективної реалізації державної політики в сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Казначейство не лише є фінансовою установою, але й інформаційно насиченою структурою, яка потребує постійної, достовірної та своєчасної інформації для прийняття оперативних управлінських рішень та успішної реалізації державної політики у сфері управління бюджетними коштами. В Стратегії сталого розвитку "Україна – 2020", затвердженій Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, надано пріоритетне значення реформі державного управління, яка передбачає створення прозорої системи державного управління та професійного інституту державної служби для підвищення ефективності. Метою стратегії є вдосконалення системи державного управління та підвищення конкурентоспроможності країни.

Основними напрямками реалізації реформування державної служби та управління людськими ресурсами є: вдосконалення нормативно-правової бази державної служби та забезпечення її ефективного упровадження; розроблення та запровадження систем класифікації посад на державній службі; фінансова стабільність реформування системи оплати праці державних службовців з урахуванням макроекономічних показників; посилення спроможності структурних підрозділів з управління персоналом у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади з метою розвитку сучасного управління людськими ресурсами з координацією діяльності НАДС; створення інтегрованої інформаційної системи управління людськими ресурсами на державній службі; реформа системи професійного навчання державних службовців, у тому числі в частині володіння іноземними мовами; посилення інституційної спроможності НАДС та служб управління персоналом в органах виконавчої влади [45].

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1013-р, яке стосується затвердження Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, передбачається упорядкування цієї системи. Процес оптимізації центральних органів виконавчої влади є одним із

засобів скорочення кількості державних службовців та інших працівників у системі державного управління. Ураховуючи, що за своїми розмірами сфера державного управління в Україні не перевищує середній рівень Європейського Союзу, головним завданням цієї оптимізації буде реструктуризація для усунення функцій і процесів, які не є обов'язковими, зосередження на стратегічних пріоритетах та підвищення якості державної служби.

В органах Казначейства цей процес оптимізації розпочався у 2020 році. Згідно з наказом Казначейства від 3 квітня 2020 року № 100 "Про утворення робочої групи з питань оптимізації діяльності органів Державної казначейської служби України", була створена робоча група, яка включала керівників Центрального апарату Казначейства та начальників головних управлінь в областях та м. Києві. Ця робоча група запропонувала моделі оптимізації діяльності органів Казначейства та можливі організаційні структури.

Розглядалися пропозиції щодо збереження трьох рівнів організаційної структури або створення дворівневої організаційної структури. Робоча група прийняла рішення щодо подальшої розробки пропозицій з таких аспектів: визначення найбільш оптимальної організаційної структури для органів Казначейства (дворівнева або трьохрівнева), обґрунтування переваг та недоліків впровадження кожної з структур; внесення змін до нормативно-правових актів, що регламентують діяльність органів Казначейства та інших клієнтів у випадку впровадження дворівневої організаційної структури територіальних органів Казначейства; внесення змін до нормативно-правових актів, що регламентують процес отримання готівки розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, зокрема щодо оформлення чекової книжки; правомірність створення на районному рівні безбалансових територіальних органів Казначейства без статусу юридичної особи з власною гербовою печаткою та кодом ЄДРПОУ.

Після проведеної оптимізації органів Казначейства пропонується впровадити дворівневу організаційну структуру. Після оптимізації очікується, що загальна структура управління Казначейства України буде включати керівництво

та два відділи: відділ обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів і відділ обліку казначейських операцій та організаційної роботи управління.

Згідно з рішенням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2020 р. № 1147 "Деякі питання функціонування територіальних органів Державної казначейської служби" [47], встановлено процедуру реорганізації окремих територіальних органів Казначейства. Цей процес передбачає об'єднання конкретних територіальних органів Казначейства згідно з переліком, прикріпленим до зазначеного рішення КМУ. Суттєвою є узагальнююча організація органів Казначейства шляхом об'єднання, що призводить до скорочення керівного персоналу міських управлінь, управлінь районів у містах та районних управлінь в області. Це вказує на здійснення централізації управління органами Казначейства, незважаючи на загальний напрямок на децентралізацію влади та введення відповідних реформ.

Враховуючи зазначені зміни, всі органи Казначейства на місцях мають узгоджувати свої дії з управлінням Головного Управління Державної казначейської служби України. Це може призвести до розходження у рішеннях управління та реальною ситуацією на місцях через обмежене розуміння місцевих процесів, що часом ускладнює відслідковування подій у всіх районах області та містах і розуміння проблем окремих організацій, що обслуговуються органами Казначейства. В подальшому буде необхідно внести зміни до організаційної структури Казначейства з метою побудови збалансованої системи з обов'язковим аналізом навантаження та складності завдань, які покладено на окремі структурні підрозділи органів Казначейства. Зміни в організаційній структурі, які зазвичай супроводжуються змінами функціональних обов'язків персоналу, вдосконаленням методів і технологій обслуговування клієнтів, створюють високі вимоги до фахівців, що безпосередньо реалізують державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Тобто питання кадрового забезпечення реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів розглядається як ключове, а вибір та розвиток персоналу служби Казначейства є важливою передумовою для її успішної реалізації.

Велика увага приділяється професійному відбору в наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених. Особливий акцент робиться на сучасних методиках визначення професійної придатності майбутніх фахівців та технологіях визначення професійно важливих якостей особистості. Загальні підходи до організації відбору кандидатів на вакантні посади в органах державної влади розглянуті у працях таких науковців, як Л. Круп'як, В. Момот, А. Рачинський. Сутність компетентнісного підходу та професійні компетенції посад керівників розкриті в роботах С. Газаряна та О. Носика.

Проте проблеми, пов'язані із професійним відбором, професійною придатністю та визначенням професійно важливих якостей фахівців, які надають послуги від імені держави у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, залишаються малодослідженими. Тому розробка механізмів професійного відбору для керівників та спеціалістів Казначейства вимагає окремого детального вивчення, враховуючи його важливість для ефективної реалізації державної політики та надання якісних послуг у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

З метою модернізації діяльності служби Казначейства передбачається впровадження змін у роботі фахівців служби. Зростання вимог до якості обслуговування клієнтів ставить високі вимоги до різних категорій спеціалістів. Актуальність проблеми професійного відбору кандидатів на вакантні посади керівників та спеціалістів, а також навчання персоналу, який вже працює, підкреслює необхідність підвищення готовності до діяльності в нових умовах та освоєння сучасного інструментарію надання послуг у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Спеціальна увага потрібна для побудови механізму професійного відбору як послідовності заходів з встановлення професійної придатності особи до реалізації конкретних видів професійної діяльності.

3.3. Упровадження новітніх технологій в організацію казначейського обслуговування бюджетів

У нинішніх умовах глобалізації економіки важливим аспектом сталого розвитку в галузі обслуговування клієнтів Казначейства є взаємодія та налагодження зв'язків на різних рівнях управління публічними фінансами. Це визначається як ключовий елемент для підвищення прозорості та ефективності розподілу фінансів, а також для направлення публічних фінансів на конкретні цілі. Запровадження сучасних інформаційних технологій в органах Казначейства має потенціал створити інноваційні форми організації діяльності та оптимізувати взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування через надання доступу до державних інформаційних ресурсів. Крім того, це сприятиме покращенню якості обслуговування клієнтів Казначейства.

Однак успішне впровадження передових інформаційних технологій у сфері казначейського обслуговування клієнтів стикається з обмеженістю у часі та відсутністю відповідного фінансового забезпечення, що може загрожувати досягненню високих темпів економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Дослідженню питань, пов'язаних з запровадженням новітніх інформаційних технологій, приділяли увагу такі вітчизняні науковці та практики, як С. Булгакова, Т. Кублікова, Е. Курганська, П. Петрашко, В. Стоян, Н. Сушко, В. Федосов, С. Юрій та інші.

У звіті відзначається, що на фоні постійних змін в органах Казначейства вивчення питань запровадження сучасних інформаційних технологій в обслуговуванні клієнтів залишається надзвичайно актуальним і важливим. Важливо враховувати, що існує обмежений обсяг наукових праць, що приділяються запровадженню інформаційних технологій в органи Казначейства. Ключовим фактором у цьому процесі є цілеспрямована праця окремих осіб та колективу. Застосування сучасних методів оброблення інформації, неперервної модернізації та удосконалення інформаційних технологій, які використовуються в

органах Казначейства, сприяє підвищенню ефективності системи обслуговування клієнтів та виконання бюджетних функцій.

При впровадженні сучасних інформаційних технологій у сфері казначейського обслуговування клієнтів дотримуються таких загальних принципів: використання передових технологій, застосування достовірної інформації, використання електронного цифрового підпису, сумісність і єдність технічних стандартів, доступність та впорядкованість, конфіденційність та інформаційна безпека, максимальна інтеграція з інформаційними ресурсами органів державної влади, відкритість та прозорість інформації, гарантована схоронність і захист даних. Автоматизовані інформаційні системи (АІС), що використовуються органами Казначейства, спрямовані на забезпечення взаємодії та управління різними аспектами бюджетного процесу. Структура цих систем формується з урахуванням факторів, таких як характер виконуваних функцій, нормативно-правова база та внутрішня організаційна структура.

Під час проведення обслуговування бюджетних коштів в інформаційній системі автоматизованого казначейства (АІС) відбиваються реальні грошові потоки, пов'язані з отриманням доходів та здійсненням видатків. Інформація про рух грошових потоків заноситься в казначейський облік та передається відповідним підрозділам Казначейства та іншим учасникам бюджетного процесу. Під час обслуговування розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів формується інформація, яка включає в себе облік планових показників бюджетних розписів асигнувань (помісячних розписів асигнувань) та кошторисів (планів використання, планів асигнувань) розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, фіксацію бюджетних зобов'язань розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, а також формування та надання звітів про стан виконання бюджетів. Ці звітні дані інформують про фактичне виконання бюджетів та надають нормативно-довідкову інформацію. АІС Казначейства дозволяє в окремому форматі створити інформацію, пов'язану з рухом грошових і негрошових потоків. З метою поліпшення оперативності, аналітичності та достовірності інформації щодо стану і руху бюджетних коштів, важливим було

впровадження автоматизованого оброблення всіх інформаційних потоків в інформаційній системі Казначейства. Наприклад, ще у 2014 році з метою створення єдиної платформи обслуговування бюджетних коштів в органах Казначейства було запроваджено в дію АС "Є-Казна", яка базується на АС "Казна – Доходи" та використовує систему віддаленого доступу ВЕБ "Клієнт казначейства".

Використання головної книги в інформаційній системі "Казна – Доходи" забезпечує створення єдиного середовища для бухгалтерського обліку, дозволяючи вести єдину облікову політику для виконання як дохідної, так і видаткової частини бюджетів на всіх рівнях. Автоматизовані системи, які використовуються в органах Казначейства, постійно піддаються вдосконаленню та модернізації. Це обумовлено розвитком та впровадженням новітніх апаратних та програмних засобів, а також своєчасним отриманням, обробленням, зберіганням та передачею інформації про рух бюджетних коштів, стан виконання бюджетів та прийняття ефективних управлінських рішень. У умовах обмежених фінансових ресурсів та потреби прийняття оперативних управлінських рішень, щодо забезпечення достатнього фінансового ресурсу для проведення платежів розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів та іншим клієнтам, починаючи з 2016 року вдосконалювалася Автоматизована система "Є-Казна". Зокрема, створено окремий інструмент - Автоматизоване робоче місце (АРМ) "Картотека", яке дозволяє встановлювати технічні ліміти витрат для проведення платежів розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів та іншим клієнтам. АРМ "Картотека" веде облік інформації про суми неоплачених платіжних доручень розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів з врахуванням кодів економічної класифікації видатків та напрямів видатків, що автоматично проставляються при імпорті платіжних документів. Однак існують випадки ручного втручання у визначення напрямів видатків, що може призводити до невідповідності напрямкам отримання підтверджень для проведення платежів.

З метою усунення помилок та покращення роботи в АС "Є-Казна", регулярно подаються пропозиції щодо вирішення проблем під час використання

АРМ "Картотека". Це призводить до внесення змін та удосконалення програмного продукту. З 2016 року органи Казначейства проводять повномасштабне впровадження Системи Державних Операцій (СДО) для клієнтів за допомогою ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство". Ця система надає доступ до ресурсів інформаційного середовища Казначейства для формування та передачі платіжних документів органам Казначейства з використанням кваліфікованого електронного підпису. Також забезпечується обмін плановими бюджетними документами, завантаження інформації про бюджетні зобов'язання та фінансові зобов'язання, а також формування та отримання електронних виписок за рахунками. Створення СДО для розпорядників бюджетних коштів має на меті спростити та оптимізувати взаємодію з органами Казначейства, використовуючи надійні засоби, такі як кваліфікований електронний підпис та сучасні інтернет-технології. Ключовими аспектами, що сприятимуть більш ефективному обслуговуванню розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів на всіх рівнях, можна визначити наступне: надання клієнтам можливості в режимі реального часу відстежувати стан своїх рахунків; оптимізацію витрат на підтримку процесу обслуговування розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів на всіх рівнях; досягнення значного економічного ефекту, завдяки суттєвій економії часу, зменшенню витрат на відрядження, витрати на витратні матеріали для друку та транспортування.

Переваги для клієнтів у витратах на Систему Державних Операцій (СДО) клієнтів через ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство" порівняно з іншими онлайн-системами включають безкоштовні послуги, такі як генерація ключів для кваліфікованого електронного підпису з боку органів Казначейства, використання СДО клієнтами через ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство", первинне підключення клієнтів до СДО через ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство" та підтримка клієнтів щодо використання СДО через ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство".

Під час підключення до СДО кожному клієнту необхідно придбати захищені носії ключової інформації (НКІ), які відповідають вимогам, визначеним Комплексною системою захисту інформації, яка за своїм змістом є сукупністю

організаційних та інженерно-технічних заходів, засобів і методів захисту інформації. Казначейством здійснене тестування використання в СДО клієнтів через ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» таких захищених НКІ, як НКІ SecureCard, НКІ SecureToken. Необхідно зазначити, що витрати, здійснені на придбання НКІ, упродовж шести місяців буде компенсовано у зв'язку з економією на відрядження, папір, витратні матеріали тощо. 15 листопада 2017 р. прийнято розпорядження КМУ № 816-р, яким розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів державного та місцевих бюджетів рекомендовано визначити пріоритетним казначейське обслуговування через СДО та здійснити організаційно-технічні заходи з підключення до такої системи [43].

Процедура підключення до Системи Державних Операцій (СДО) клієнтів Казначейства описана на офіційному вебпорталі Казначейства та включає наступні етапи: прийняття рішення щодо підключення до СДО; отримання та заповнення анкети; подача заповненої анкети до органу Казначейства; укладання угоди щодо дистанційного обслуговування; придбання надійних засобів захисту інформації (НКІ); підготовка пакета документів для генерації кваліфікованого електронного підпису; передача пакета документів до акредитованого центру сертифікації ключів Казначейства для генерації кваліфікованого електронного підпису; отримання програмного забезпечення та ключів шифрування; встановлення програмного забезпечення та перевірка доступу; подання та обробка заявок на доступ до СДО; отримання повідомлення про початок роботи в СДО.

Для спрощення та покращення впровадження Системи Державних Операцій (СДО), пропонується внести зміни до нормативно-правових актів, які регулюють цей процес. Спрощення процедури підключення до СДО може бути досягнуте, дозволяючи розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів подавати необхідні документи дистанційно, без використання паперових носіїв інформації. Також слід внести зміни до процедури отримання кваліфікованого електронного підпису.

Згідно з "Регламентом роботи кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг Державної казначейської служби України", генерація підпису та

створення електронної печатки може здійснюватися дистанційно, з використанням засобів кваліфікованого електронного підпису. У той час як Державна податкова служба України вже надає можливість дистанційно оформити кваліфікований електронний підпис, запропоновано розробити відповідний програмний комплекс для надання подібної можливості клієнтам Казначейства.

На 1 лютого 2019 року, Казначейство уклало 32431 договорів на дистанційне розрахункове обслуговування за допомогою ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство". Зокрема, 8237 клієнтів отримують фінансування з державного бюджету, 23578 – з місцевого бюджету, а 616 – з фондів. Підключено 25 областей, із яких 21268 клієнтів отримують виписки, а 16391 здійснюють платежі.

Упродовж 2019 року, органи Казначейства активно працювали над залученням клієнтів до Системи Державних Операцій (СДО), використовуючи інтернет-технології та кваліфікований електронний підпис. За даними станом на 1 січня 2020 року, укладено 37824 договори на дистанційне обслуговування, що є на 18% більше, ніж на початку 2019 року.

Станом на 1 січня 2021 року, кількість укладених договорів на дистанційне розрахункове обслуговування з використанням ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» зростає до 39278, що становить 3,84% більше, ніж на початок 2020 року (37824 угоди).

Наскільки стосується кількості установ і організацій, які включені до Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, то на 1 січня 2019 року їх було 72332 (спротивильний тренд від 77626 у 2016 році). Однак, кількість установ і організацій, що підключені до СДО клієнтів через ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство», станом на 1 січня 2019 року становила 32730 (порівняно з 2230 у 2016 році). Частка цих установ і організацій, які використовують СДО через ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство», у загальній кількості бюджетних установ складала 45,2% (в порівнянні з 2,9% в

2016 році). Тобто, з 2016 року кількість клієнтів, які виявили бажання працювати в СДО, збільшилася майже у 16 разів.

Хоча на 1 січня 2021 року абсолютне значення кількості установ і організацій в Єдиному реєстрі трошки зменшилося (до 71767 порівняно з 72745 на початку 2020 року), частка укладених договорів за допомогою СДО через ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» відносно зросла до 54,7% у 2021 році, порівняно з 52% у 2020 році.

Можна визначити позитивну тенденцію у укладанні клієнтами договорів на розрахункове обслуговування через Систему Державних Операцій (СДО) за допомогою ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство». Це свідчить про необхідність подальшої роз'яснювальної роботи щодо підключення клієнтів до СДО через ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство». Однак однією з викликаючих труднощів є витрати, пов'язані із придбанням захищених носіїв ключів (НКІ) за рахунок коштів клієнтів. Існує категорія установ та організацій, які, як неприбуткові структури, фінансуються за рахунок бюджетних коштів, але не завжди мають можливість матеріально витратити кошти на захищені НКІ. Таким чином, виникає необхідність вирішення цього питання через можливість застосування альтернативних захищених носіїв ключів, які також відповідають вимогам.

У 2019 році в систему державних операцій (СДО) були внесені нові функціональні можливості, а саме: додано окремий модуль для взаємодії з Єдиною мережею розпорядників та одержувачів коштів державного та місцевих бюджетів. Цей модуль включає в себе функції імпорту та редагування Єдиної мережі, формування витягів з Єдиної мережі, а також протоколу розбіжностей між Єдиною мережею та Єдиним реєстром розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Для місцевих фінансових органів та контролюючих органів, які відповідають за збір надходжень до бюджету, була впроваджена можливість отримувати електронні виписки з рахунків за надходженнями у формі електронного реєстру розрахункових документів.

Одним із напрямів модернізації автоматизованих процесів формування та виконання бюджетів є впровадження електронного звітування з використанням інформаційних технологій та кваліфікованого електронного підпису. АС «Є-Звітність» представляє собою єдиний формат надання електронної звітності клієнтами Казначейства та є ключовим кроком у модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Ця система дозволяє клієнтам заповнювати фінансову та бюджетну звітність в електронному форматі, підписувати кожен форму кваліфікованим електронним підписом та подавати її до органу Казначейства за місцем обслуговування. Також вона дозволяє головним розпорядникам та розпорядникам бюджетних коштів контролювати та відслідковувати звітність підвідомчих установ, а також здійснювати консолідацію фінансової та бюджетної звітності на різних рівнях.

Автоматизована система "Є-Звітність" розрахована на створення особистого електронного кабінету для клієнтів Казначейства, які подають фінансову або бюджетну звітність. Після створення кабінету користувачі можуть вивчити інструкції щодо використання системи.

Станом на 1 січня 2020 року в системі "Є-Звітність" було зареєстровано 124169 користувачів, для яких було створено 52418 електронних кабінетів. З цих кабінетів 8320 призначено для розпорядників/одержувачів коштів та інших клієнтів державного бюджету, 44013 – для розпорядників/одержувачів коштів та інших клієнтів місцевих бюджетів, та 85 – для установ державних цільових фондів.

Використання електронної звітності має численні переваги, такі як: стандартизована подача звітів, автоматичний аналіз та перевірка звітів, скорочення часу на подання та обробку звітності, відміна подачі паперових звітів (що призводить до економії робочого часу та матеріальних витрат), подання звітності через Інтернет, а також можливість створення електронного архіву звітності.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі надана характеристика напрямків удосконалення державної політики в області казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Зберігається важливість розвитку передових та новітніх технологій для операцій із бюджетними коштами. Особливу увагу слід приділити вдосконаленню обслуговування клієнтів через систему СДО, яка вимагає коригувань, зокрема, щодо підвищення рівня захищеності даних абонентів цієї системи. Поліпшення системи обслуговування клієнтів Казначейства є і залишається пріоритетним завданням центральних органів виконавчої влади. Визначено важливість затвердження перспективного напрямку державної політики в області казначейського обслуговування бюджетних коштів, такого як забезпечення надійного захисту інформації та запобігання кібератакам.

Ресурсне забезпечення, безумовно, потребує поліпшення, зокрема, адаптації системи оплати праці в органах Казначейства до сучасних умов і впровадження соціальних гарантій.

З точки зору розвитку інформаційних технологій у сфері обслуговування клієнтів в органах Казначейства, необхідно акцентувати увагу на вдосконаленні ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство" та АС "Є - Звітність" для спрощення роботи та зменшення навантаження на працівників Казначейства та бухгалтерів. Також слід розробити більш детальні методичні рекомендації щодо використання програмних продуктів. Впровадження електронного документообігу в органах Казначейства дозволяє автоматизувати обробку різних видів документів, що включає вхідну, вихідну, розпорядчу, службову кореспонденцію, звернення громадян та юридичних осіб, договори та інші фінансові документи. Загалом впровадження електронного документообігу в органах Казначейства є важливим кроком для прийняття оперативних управлінських рішень.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі теоретичні положення обґрунтовано, а також розроблені конкретні практичні рекомендації щодо вдосконалення системи казначейського обслуговування бюджетних коштів. Результати дослідження, отримані в процесі роботи, дозволяють сформулювати висновки та рекомендації.

Уточнено, що для модернізації та підвищення якості обслуговування органами казначейської служби необхідно активно впроваджувати інноваційні технології та використовувати сучасний інструментарій. Такий розвиток системи передбачає не лише використання сучасних технологій, але й належне кадрове забезпечення Казначейства. В роботі визначено проблеми та представлено можливі шляхи вдосконалення мотиваційного механізму та впровадження соціальних гарантій в органах Казначейства для забезпечення збереження кваліфікованого персоналу.

Також проаналізовано особливості фінансового контролю в органах Казначейства та визначено заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. Розглянуті основні заходи з покращання матеріально-технічного забезпечення і запропоновано заходи щодо підвищення рівня заробітних плат та надбавок з метою збереження основного кадрового потенціалу Казначейства.

Проведено аналітичні дослідження виконання бюджету м.Чернівці. Міський бюджет міста Чернівці за 2019 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 100,5 % , по спеціальному фонду на 140,7; по видатках загального фонду на 98,9 %, по видатках спеціального фонду на 83,6 %.

Міський бюджет міста Чернівці за 2020 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 99,5 %, по спеціальному фонду на 101,2%; по видатках загального фонду на 98,6 %, по видатках спеціального фонду на 74,7 %.

Міський бюджет міста Чернівці за 2021 рік по загальному фонду виконаний по доходах на 94,5 %, по спеціальному фонду на 222,6 %; по видатках загального фонду на 91,9, по видатках спеціального фонду на 66,4.

Визначені основні пріоритети державної політики у галузі казначейського обслуговування бюджетних коштів, включаючи поліпшення обслуговування клієнтів через систему СДО. Цей напрям вимагає конкретних коригувань, зокрема у забезпеченні високого рівня захищеності даних абонентів цієї системи. Також акцентовано на потребі вдосконалення ПТК "Клієнт казначейства – Казначейство" та АС "Є-Звітність" для спрощення та зменшення робочого навантаження на працівників Казначейства і бухгалтерів, а також на розробці більш детальних методичних рекомендацій щодо використання програмних продуктів.

В результаті проведеного аналізу рекомендовано затвердити додатковий напрям у реалізації державної політики в сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, який передбачає надійний захист інформації та запобігання кібератакам. Конкретним змістовним наповненням цього напрямку є впровадження системи захищеного доступу AnyConnect, яка забезпечить оперативний захист віддалених працівників і сприятиме створенню ще більш захищеної платіжної системи Казначейства в мережі Інтернет.

Далі аргументовано необхідність продовження упровадження передових та інноваційних технологій в сферу обслуговування операцій з бюджетними коштами.

Запропоновано ряд заходів для спрощення процедур у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Ці ініціативи включають надання розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів можливості дистанційно, без використання паперових носіїв інформації, подавати необхідний перелік документів до системи СДО. Також вказано на необхідність змін у процедурі отримання кваліфікованого електронного підпису, забезпечивши клієнтам Казначейства можливість його дистанційного генерування через розробку відповідного програмного комплексу.

Також пропонується впровадити використання віртуальних каналів мережевого доступу (VPN) в системі АСКОД та виділити ці канали для з'єднання АСКОД з іншими електронними системами, які використовуються в органах

державної влади та місцевого самоврядування. Додатково, рекомендується автоматизувати процес завантаження звітності про використання бюджетних коштів, укладених договорів та звітів про їхнє виконання на портал Є-data, покращуючи взаємодію програмних комплексів, які використовуються різними органами.

Основні напрями удосконалення казначейського обслуговування бюджетів включають оптимізацію інфраструктури, покращення системи бухгалтерського обліку на основі національних стандартів, впровадження міжнародних стандартів та модернізацію програмного забезпечення. Реалізація цих заходів покликана поліпшити процес казначейського обслуговування бюджетів на всіх рівнях.